

TRACTATUS
ALBERTI BOBOVII

Turcarum Imp. MOHAMMEDIS IV^{ti} olim
Interpretis primarii,

DE TURCARUM
LITURGIA,
PEREGRINATIONE MECCANA,
CIRCUMCISIONE,
ÆGROTORUM VISITATIONE, &c.

Nonnullas ANNOTATIONES, pro ut occasio se obtulit,
passim adjecit THOMAS HYDE S. T. D. è Coll. Regiæ Oxon.
Protobibliothecarius Bodlejanus.

Subjungitur *Castigatio in Angelum à Sancto Joseph*, Carmelitarum
discalceatorum in *Perfide Præfectum* olim generalem.

OXONII,
E THEATRO SHELTONIANO 1690.

ALBERTI BOBOLI

Interpretis gratia.

DE TURCARIUM

ARTUR

INVESTIGATION REPORT

C I R C U M F I S T O M E

Normalis Axiomatizierbarkeit, pro ut occidit de eadem
 Gallandis: Thomas S.T.O. 6 Coll. Reginae Oxon.
 Protonothetia: Rodolphe

Supplément Catalogue in Anglum & Sardinie Johes. Cimbisburg.

ОХОТНО
Т. 3. 2-й том. 1-й лист. 1800.

3. ТИПОВИ ОДНОДІВНИ ОБОДОВИ

AD LECTOREM PRÆFATIO.

Sequentes de Ritibus Turcarum observationes accepi ab amico Doctissimo D. Thoma Smith S. T. D. qui ab itinere Constantinopolitano rediit, eas ante aliquot annos mecum communicavit, suadens ut aliquando publici juris facere vellem; quod jam tandem factum est. Eas autem illius rogatu scripto prius consignaverat Albertus Bobovius, patria dialeto Bobowski dictus, gente Polonus, aliquot ab hinc annis defunctus. Cujus mors dolenda, tum quia nostratibus semper erat amicissimus & in omnibus officiosissimus, tum quia erat impensissimus Linguarum amator & assiduus cultor, & in earum multis tam Europæis quam Asiaticis versatissimus & peritissimus: unde habitus est dignus qui sub Turcarum Imperatore Mohammede IV^{to} Stipendium mereretur ut ترجمان باشی Tergjuman Bashi, i. e.

Interpres primarius. Maxime autem dolendum est, quod morte præruptus esset antequam ad Christianismum redisset; quod facere ex animo anhelabat, cupiens ut in Angliâ inter Christianos honesto aliquo modo panem lucrari potuisset, & ab Infidelium consortio recederet. Juvenis quidem primo à Tataris ductus est Captivus, & venditus Turcis, à quibus (exphorato ejus ingenio doctibusque) in Seraglio educatus est 20 annis, unde ut Magnatibus alicujus Famulus abiit in Ægyptum, & hoc modo factus Liber, tandem ad Constantinopolim rediens, in dictum officium adscriptus est. In Islamismo autem initiatus, una cum Religione (ut mos est) Nomen mutans vocatus est علی بیگ Ali-Beigh, seu ut vulgo efferunt Ali-Bei.

Studiosus fuit, & multa scripsit; præsertim Grammaticam & Lexicon pro Lingua Turcica: & circa annum 1653, rogatu D. Bafire, Ecclesiæ Anglicanæ Catechismum Turcice vertit, & tota S. Biblia in eandem linguam transulit pro D. Levino Warnero, qui (ut Typi mandari possent) transmissit ad Leydam, ubi hodie in Bibliotheca Leydensi servatur MS exemplar. Psalmos Davidis ipsius manu scriptos ipse Turcicè possideo.

Hæc quæ de Turcarum Ritibus scripta reliquit, possunt esse curioso Lectori grata, quia eadem res ab aliis nondum tam bene descriptæ, nec quidem ab ullo Christiano accurate describi potuerunt: cum nemo nisi Muslimus absque summo vitæ periculo posset admitti ad tales Ritus videndum. Nam se Christianus se admisceret eorum Sacris, præsertim Peregrinationi Meccanæ, omnia haberentur profanata, & ille morte multaretur, nec posset de se visa referre. Alias vero extra Religiosam illam Peregrinationem, Mercator forte Urbem adeat & redeat. Cum itaque à Mohammedano hæc scripta sint, probatam & veram credamus relationem; præsertim eum totum eorum stultitiam tam libere prodit, & arcana nobis Christianis ridenda propinet; unde possumus plenius de eorum Fide & Moribus & Indole judicium facere. Et quidem illorum (ut et Pontificiorum) ineptias et stultitiam vidisse, potest omnes alios in veriore Religione melius confirmare. Nam fere omnes illorum Ceremoniæ, præsertim Meccanæ, sunt plane ridiculæ et superstitionis, ab assensu nebulonibus excogitatæ ad seducendum inani religionis specie valantium & abum animos eosque demulcendum. In dictis Ceremoniis quam ridiculum est Templi peribolus toties circumitare, cum humerorum agitationibus, &c. Imo et tota panegyris est tanquam insanorum et fatuorum turba nugis occupata. Quam deploranda est cæcitas miserorum, qui amicos ægrotautes monent de præsciendendis unguibus, quia post mortem factum non valet; et quod credant mortuos subijci duorum Angelorum Examine in ipso Sepulchro, ibique vapulare; et quod defunctum moneant ut par-

gati

Præfatio.

gat strenue negare Trinitatem, et fortiter asserere Eadem Mohammedanum in altero mundo, eadem firmitate qua hæc fecerat in hoc Mundo; et ut memor sit Professionis sue, quod acceptaverit Deum pro Domino, Mohammedem pro Propheta, et Alcoranum pro Libro suo, &c. (quasi mortui eos loquentes audire possent,) metuentes suos defunctos apostatizare posse, et à sua fide desistere. Hæc autem faciunt credentes animam pro 3 aut 4 diebus corpori affidere vel circa illud volitare, donec factum fuerit dictum Examen. Ideoque seles arcent, factores et fragores, et omnes inconditos sonos prohibent, ne forte talia circumvolitantem Animam turbare et iusto citius fugare et absterreare possint.

Sed interim, ut quod iustum est ipsi Turci faciamus, agnoscendum est eos verum Deum credere. Nam Mohammed Arabes ab Idololatria ad veri Dei cultum et cognitionem partim vi et partim subtilitate adduxit: qua in parte bene fecit, et Affectus ejus pro Dei Unitate contra omnes fortiter contendunt et scribunt. Imo Mohammedanorum plurimi in amore Dei excellunt, et de Amore Divino plurimos Tractatus pathetice scriptos ediderunt. Præterea multi ex eis Eleemosynis et Justitiis aliisque virtutibus tam moralibus quam Theologicis elucet: et, si quid mali eis accidat, id statim pro peccatis suis contigisse agnoscunt et exponunt. Frustra autem sunt qui credunt eos colere Mohammedem, quod non faciunt: sed tantum ut omnium maximum Prophetam æstimant. Nam qui ex Turcica Secta sunt, ita prorsus ab omni Idololatriæ specie abhorrent, ut ne quidem in Nummis propriis aut in Libris picturas faciant, aut Scachis figuratis ludant, ne forte in usum Idololatricum trahantur; quamvis Persica Mohammedanorum Secta ubique picturas faciat eisque utatur. Isti autem Turcæ, veræ Religionis fundamini (sc. Dei Unitati) superstruunt stramen et stipulam, quæ in die distinctionis ignem probationis non ferent.

Harum observationum Textus est in ipsissimis Authoris verbis, quæ raro mutavi, nisi forte leviora, et quæ Grammatica repugnarent, aut ubi Arabicorum interpretatio nimis laxa et perfusoria. Si quid Textui insertum, id distinctionis causa Vinculo inclusum. Notas adjeci paucas in ea quæ ab Authore tacta: multa alia addi potuere: sed quæ ille non tetigit, ego plerumque intacta reliqui: ne Opus nimis prolixum foret, et ne meum potius quam illius esse censeretur.

Et quia Mecca et ad eam Peregrinatio in prædictis sæpius memoratur, qui de ea plura videre cupit, urbis et Templi descriptionem videat in Itinerario Lud. Vartomanni Patritii Romani, qui omnia ex Aduersaria nobis tradit, Cap. 15, 17, 18, 19, 20. Videatur quoque L. de Barthelemy p. 151, Italici. Vale Leſor, et his qualiacumque sint utere et frui.

DE PRECIBUS

MOHAMMEDANORUM.

Quinque per diem orare debent Mohammedani ex Alcorani præscripto horis constitutis; nempe I, *Hora matutina ante ortum Solis*, quæ Turcicè vocatur *صباح نمازي* Sabâh namâzi *Oratio matutina*. II, *Hora meridiana in declinatione Solis*, quæ est *اوله نمازي* Oile namâzi *Oratio Meridiana*. III, *Hora vespertina*, quæ *اچشم نمازي* Achshâm namâzi *Oratio vespertina*. IV, *Hora post occasum Solis vespertina*, quæ *اخشام نمازي* Achshâm namâzi *Oratio vespertina*. V, *Sesquihora intra noctem*, quæ *ياتي نمازي* Yati namâzi *Oratio decubitaria* seu ante decubitum.

Has Orationes præcedere debet *طهارت* Taharet *Lustratio*; nempe *Lotio* faciei, manuum usque ad brachia, pedum usque ad talos & tibias, *ablutio oris* & *narium* *دستغسل* mézmeze *oris collutio* seu *ablutio*, & *استنشاق* Istîshâk *narium*, *insufflatio* seu *ablutio narium* aquam intus attrahendo, *مسح الرأس* meshu'r-râs *abstergio capitis*, *مسح الرقبة* meshu'r-récaba *abstergio cervicis*, quæ madidarum manuum superinductione fiunt. Hæ Lustrationes sunt Ceremoniales, quæ additis brevibus orationibus fiunt, nec verbis tam facile demonstrari possunt, nisi cum magna sermonis prolixitate: visu autem facile percipiuntur & addiscuntur.

Pollutio quæ nocturna est seu in somno, vel ex coitu vel ex quavis spermatis emissionem, vocatur *جنابت* Gjenâbat; & hoc modo polluti vocantur *جنوبلر* Gjunûblér. Talibus non licet interesse precibus nec quibusvis negotiis civilibus, antequam peregerint *غسل* Gush, quæ est totius corporis *ablutio*. Inauspicatum enim

Editoris Notæ.

† Aliis quibusdam dicta *Salâm namâzi*.

Sic scribit Ali-Beigh, in plurali more Hebræorum veterum, quibus Pomeridianum tempus vocabatur *בין הערבים* *inter duas vespere*, quæ scilicet erat Declinatio Solis post meridiem & post occasum. Hac Precatio Arab. dicitur *صلوة العصر* *Salâtû 'Ushr* *Oratio pomeridiana*. Et quæ ex æque medio temporis pomeridiani, sive dies sint longiores sive breviores. Et sic oratio matutina quovis tempore anni est sesquihora ante ortum, & vespertina est sesquihora post occasum Solis: vel secundum alios, una hora ante ortum & post occasum. Quotidie toto tempore Ramadan, his additur *تمجيد* *Tamjîd* *Doxologia*, hora quarta matutina, aut media nocte. Et circa nonam matutinam die Vene-

ris & Mercurii toto anno est *Salâ* precatio peculiaris.

2 Quæ quidem Lotio fit ex *طهوره* *Mahtare Purificationis* seu *Lustrationis* *vast*, quod est Curratium lustrale seu Aqualis rostratus ex quo membris affunditur lustralis aqua. Hoc creditur conferre ad animæ purificationem ab omni immundicia spiritali, ut olim apud Judæos. Vocatur hac lotio *دست ايدست*.

3 Nec quidem Cerarum suam tractabunt tangente qui hoc modo polluti sunt; ideoque ad eam temeritatem præcavendum, externo ejusdem operculo aliquando inscribi solent hæc verba *لا يمسه الا المطهرون* *la yamushoh dila* *Immaculatarum; non tangant eam nisi puri*.

Dd.

est

De Presider Mehamedovskan

Hic perardis, peroratur *Parz*, quæ est totidem *Inclinationum & Sessuum*. Et autem
hic *Summa* in libero arbitrio precantis: potest enim, vel perorari, vel omitti. Hæc
quoque facit recitatur *Alcoranus*.

Proces vespertinus sunt *Exortium Inclinationum*, & duarum *Sessionum*; una sc. *Sessio* fit post duas *Inclinationes* priores, & altera post unam illam *Inclinationem* posteriorem. Inter duas priores *Inclinationes* recitatur *Alecorum* alta voce, post posteriorem voce submissa. Postea peroratur *Summa* duarum *Inclinationum* & unius *Sessionis* tacite. Fin-
t-urgo in *Summa*, quinque *Inclinationes*, [& tres *Sessiones*.]

Præces nocturnæ consistunt ex *Summa* quatuor *Inclinationum*, & decem *Sellorum*, cum tacita Alcorani recitatione; quam tamen fidere alicui, committi potest. Postea sequitur *Fart* quatuor *Inclinationum*, & decem *Sellorum*. Inter quas priores *Inclinationes* recitatur Alcoranus clara voce, inter posteriores autem submissa. Postea iterum sequitur *Summa* decem vel quatuor *Inclinationum*, & unus vel decem *Sellorum*, pro lubitu. Post *Sellorum* primam vel secundam assurgentes perorant Orationem que dicitur

وَقَرَامَیْ Vitr namazi, i. e. *Oratio singularis*, cui nulla est par: quæ tamen, si alicui placuerit, potest differri usque ad tempus matutinum, & post evigilationem recitari, quod melius existimatur. Hæc omnes tacite recitantur. Sunt ergo in hac orandi vice, decem vel duodecim *Inclinationes*, [quinque aut septem *Señones*, & si placuerit, una *oratio singularis*.] Singulis itaque diebus supradictis horis, in ipso puncto vel paulo post, (inter tempus unum vel alterum) perorari solent quinque *Precationes* prædictæ.

Ubi precandi tempus adveniret, اذ ان ابقرنوز Azan okuntur *Proclamatio promulga-*
tur, quod facit موعظ موعظين Muezzin *Præco* منارة Menara *Turri* vel apud portam
 Templi in loco aliquo altiori. his verbis, لا اله الا الله اكبر الله اكبر اشهد ان لا اله الا الله اشهد ان لا اله الا الله ان محمدا
 الرسول الله هي علي الصلوة هي علي فلاح الله اكبر الله اكبر
 لا اله الا الله Deus est maximus, Deus est maximus. Testor quod non sit Deus nisi ipse
 Deus, Testor quod non sit Deus nisi ipse Deus. Testor quod Mohammed sit Propheta Dei, Testor
 quod Mohammed sit propheta Dei. Accurrite ad præciis, accurrite ad bonum opus [see Cultum.]
 Deus maximus est, Deus maximus est. Non est Numen præter ipsum Deum. In matutina Pro-
 mulgatione additur. الصلاة خير من النوم خیر من النوم. Oratio me-
 lior est quam somnus, Oratio melior est quam sompnus.

Post promulgationem peractam, exclamat etiam Prætor **فأصبح أوتورجہ** *Phatsha* **أوتورجہ**, i.e. recites *Phatsha* seu *Apertricum Surata*, [ea sc. est prima Corani Surata, sic dicta quod librum aperiat inchoetve,] quæ apud Mohammedanos eodem in usu est quod *Pater noster* seu Oratio Dominica apud Christianos: [ea nempe pro quotidianis precibus usurari solet,] Hæc Promulgatio fit extra Ecclesiam. Convocato populo, alia Promulgatio fit in ipso Temple, eadem forma cum præcedente, nisi quod pro **هي علي** *hi ali* **فلاح** *accedit ad prosperum opus*, [ad præparandum populi animum & supinam quamvis negligentiam amoliendam,] additur, **قد اقامي الصلاة**, *quod aقامي الصلاة*, Jam incipiunt preces, jam incipiunt preces. Post hanc Promulgationem populus uno impetu assurgit, per ordines dispositus uti Cohortes Initium Christianorum *par les rangs*; pol-

& iterum se inclinat usque ad medium corporis: & tum postea in erectione sui, dicit
 سمع الله من محمد *Exaudiat Deus eum qui illum laudat, seu exaudiat Deus sui lauda-*
tores. Postea inclinatur ad genua, & dicit ربنا لك الحمد *& Domine noster, tibi sit laus:*
 & eodem tempore antequam faciem in terram demittat, dicit ter vel quinquies vel pos-
 titus septies, سبحان ربّي العظيم *Gloria sit Domino meo maximo.* Postea prostrata
 facie in terram, inter duas manus dicit totidem vicibus سبحان ربّي العلي *Gloria sit Domino meo excelsso.* Tunc iterum assurgit, & perorat Phâtihā & alias ali-
 quas Alcorani Periodos: & tum tandem eodem modo Inclinationem & Prostrationem per-
 agit: quibus peractis, affidet pede & calcaneo dextro erectiore, sinistro demissiore,
 (talis autem sessio valde incommoda est inassuetis.) & manibus super genua positis,
 recitat hanc Orationem, التحيات لله والصلوات والطيبات والسلام عليكم
 يا ايها النبي ورحمة الله وبركاته والسلام علينا وعلي عباي الله
 الصالحين اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله
Celebrationes & Benedictiones & optima quaevis sint Deo: & pax super te sit & propheta, nec-
non misericordia & benedictio Divina. Super nos quoque & super probos servos Dei sit pax.
Testor non esse Numen aliud prater Deum, & testor Mohammedem esse servum ejus & prophetam
ejus seu legatum ejus.

Post hac iterum assurgit, & incipiendo à Phâtihā, duas alias Inclinationes perficit. Si
 verò Oratio fuerit duarum tantum Inclinationum, hac Oratiuncula concludit, اللهم
 محمد وعلي ال محمد كما صليت علي ابراهيم وال ابراهيم وبكر
 محمد وعلي ال محمد كما باركت وارحمت علي ابراهيم صل علي
 محمد وعلي ال محمد *& Deus noster propitius esto*
Mohammedi & familiae Mohammedi, uti propitius fuisti Abrahamo & familiae Abrahami: &
benedixas & misericors esto Mohammedi & familiae Mohammedi, uti benedixisti & misericors
fuisti Abrahamo & familiae Abrahami, & Domine noster, quia tu es laudabilis & gloriosus.

Hac Oratiuncula finita, obvertit os suum ad humerum dextrum, & salutando ibi
 sedentem (ut credunt) Angelum custodem, dicit الله رحمة السلام عليكم
pax & misericordia Dei sit vobis. Postea obversus quoque ad sinistrum humerum, ibi
 quoque similiter sedentem Angelum custodem salutatur, eisdem verbis. Deinde dicit
 ربنا والميك المصير *exaudi nos & concede nobis indulgentiam*
tuam, & Domine noster, nam ad te est reditus. Postea excerpta ex capfula corolla, recitant
 clara voce اية الكرسي *Versum de Throno ex Alcorani Surata secunda, quae sic se habet*
 الله لا اله الا هو الحي القيوم لا تأخذه سنة ولا نوم له ما في السموات
 وما في الارض من ذا الذي يشفع عنده الا باذنه يعلم ما بين ايديهم
 وما خلفهم ولا يحيطون بشي من علمه الا بما شاء وسع كرسيه
 Quoad Deum, non est
 Deum

De Presbiter Mahomedanorum.

Deus nisi ipse, vivens, subsistens. Non apprehendit cum sopor nec somnus: ejus est quicquid fit in caelo & quicquid in terra. Quis est hic qui intercedat apud eum, nisi cum ipsius licentia? Novus quicquid fit coram manibus eorum, & quicquid pone eor: illi autem non comprehendunt aliquid de scientia ejus, nisi quatenus ille voluerit. Thronus ejus est Caelum & Terra: nec molestiam creat ei custodia eorum. Tum dicit الله سبحانه Gloria sit Deo triginta vicibus numerando Globulos seu Sphzulas Corollæ: & in trigesima dicit سبحانه

الحمد لله Laus fit Domino meo semper maximo. Et postea incipit الحمد لله رب العالمين

الحمد لله رب العالمين hoc quoque trigesies repetit: & in trigesimo dicit الحمد لله رب العالمين [sc. Creaturarum omnium quæ sunt in Mundo.] Deinde

Incipit الله اكبر Deus est maximus, & trigesies repetit: trigesimo tamen plura addens, sc. لا اله الا هو وحده ولا شريك له

الله اكبر اعظم كبير لا اله الا هو وحده ولا شريك له Deus est Maximus, Sapientissimus, supremus summe: non est Deus nisi ipse solus, nec est ei socius. Illi est regnum & ei

Laus, ille enim est Omnipotens. Heic populus erectis ad cælum manibus, rudi boatu dicunt هو الله قادر على كل شيء

هو الله قادر على كل شيء verè potens est Deus: & interea Præco hunc Versiculum recitat cum clamore, الا ان اوليا الله ولا خوف عليهم

الا ان اوليا الله ولا خوف عليهم Scitote quod Sanctus Dei non est timor, nec ipsi morte premuntur. Post illud exclamat Præco & populus septies امين

امين Scitote quod Sanctus Dei non est timor, nec ipsi morte premuntur. Post illud exclamat Præco & populus septies امين

امين & iterum septies امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين

امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين

امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين

امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين

امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين

امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين

امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين

امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين

امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين

امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين

امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين

امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين

امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين

امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين

امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين

امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين Deinde Præstitor indigentiarum, seu rerum quibus egemus: & iterum امين

Editoris Nota.

Phâsas, primum AlCorani Caput seu Sûra sic dicitur, q. d. *Apertus*, quia Librum inchoat aperit: & quæ frequas ejus mentio, non gravatur heic recitare, *Laus Dei Domini Creaturarum, Regi*

dei Judicii. Te adoramus, & tuum auxilium imploramus. Ducte nos in viam rectam, in viam eorum quibus gratias agis, ut qui non irascaris, & qui non decimas.

وجوهنا

وجوهنا وامسليم اعمالنا واغفر لنا ذنوبنا يا مولانا ويا هاشمنا
 ووزراءنا وحكامنا ومشائخنا وائمةنا وصلحاءنا والدينا
 والسادتنا ولينعمنا ولين حقنا علينا ولين وصينا بالدعاء الخير
 والمؤمنين والمؤمنات والمسلمين والمسلمات احياء منهم او اموات
 فبرحمتك يا ارحم الراحمين سبحان ربك رب المعزة عما يصفون وسلام
 على المرسلين والحمد لله رب العالمين

Deus, accepta à nobis Preces nostras, Recitationes nostras, Jejunia nostra, Stationes nostras, Inclinationes nostras, Prostrationes nostras, Sessiones nostras, Glorificationes nostras, Laudationes nostras, Orationes nostras, & Exclamationes nostras, Supplicationes nostras, & Eleemosynas nostras, neque reicias eas in facies nostras. Rectifica [seu corrige] opera nostra, & remitte nobis peccata nostra à Domino nostro, & Imperatori nostro, & Proregibus [seu consiliariis] nostris, & Gubernatoribus [seu Judicibus] nostris, & Praedicatoribus [seu Doctoribus] nostris, Antifistibus [seu Parochis] nostris, Doctis nostris, & Probis [seu Pius] nostris, Parentibus nostris, Magistris nostris, Benefactoribus nostris, & iis quibus aliquid debemus, & iis qui se nostris bonis precibus commendarunt, & Fidelibus utriusque sexus, & Muslemis utriusque sexus, siue sint vivi siue mortui; per misericordiam tuam o misericordissime misericordium. Absit o Domine, Domine potentiarum ab eo quod tibi attribunt [seu imputant:] & pax sit super Missos, sc. Prophetas. Et laus Deo Domino Creaturarum.

EXPLICIT OFFICIUM.

Addit Author,

Precum observantia valde commendatur apud Mohammedanos: & quo plus ditionis & majoris notae sit aliquis Mohammedanus, eo citius (si semel vel aliquoties preces omiserit,) pro impio, pagano, & infideli reputatur. Minoris notae homines, si preces publicas & templum non adeunt, ejiciuntur ex Parochiis ab Antifistibus, i.e. Curatis. Dicunt enim الصلوة عمود الدين *Preces sunt columna Religionis; & من ترك الصلوة فقد هدم الدين* quicumque deserit preces, diruit religionem. Magna injuria estimatur Turcz & pro maximo opprobrio habetur, si aliquis eum vocaverit في كتاب *sine precibus* hominem, qui se non peragitur quotidie suas preces. Habent insuper Concignatores Turcarum cantionem Satyricam contra eos qui non assidue orant, quâ illos contemnunt & deridendos propinant.

Editoris Nota.

9 Ali-Beigh reddebat, Longè abest seu exemplum est. Sequens Dei-Epitheton seu Attributum رب المعزة *Abest à te id quod tibi attribunt Christiani, quod sc. sis Pater, & habeas uxorem & Filium. Ha-*

precas durant circa semihoram: & diebus Mercurii & Veneris eas sequitur وعظ *Waza* Concipiam habet. Concedatur illis dictum *واعتزلوا* seu *اعتزلوا* *Nasibagji*, i. e. *Monitor, Missus, confilii domo.* Inter precandum omnes Rosalia munda regent.

nici per diem 500 Aspros persolvebant, ut sine corruptione pecuniaria aut muneribus iudicium populis administrare possent. His autem temporibus habent Titulum sine Vitulo: vocantur nempe *باش دهر اچة مولاسي* *Præf. 500 Asprum*, quos non recipiunt: et tamen ex officiis quæ in maioribus civitatibus habent, plurimum lucrantur; nam lucro corrupti, plus danti causam adjudicant.

VI. *قاضى* *Kazi Judex*. His quoque per diem 40 Aspri persolvebantur. Hodie ex corrupto lucro et iniquo quaestu vivunt.

VII. *نايب* *Naib Vicarius* Judicis. Hic solet deambulare per civitates & pagos & totam sui Judicis jurisdictionem, ponderans panem, & explorans massam, & alia vitualia visitans, ne sint putrida, & ut iusto pretio vendantur curans. Hodie rerum venditores & Propolæ eos Honorariis suis corrumpunt, ut vendant uti volunt: Imo, ii qui Honoraria non adferunt, strictius visitantur & puniuntur ¹² fustibus & *Tahta-Kiole*.

VIII. *كاتيب* *Katib Scriba, Notarius*. Hi in Judicium suorum Curii sententias bunt pro pecuniis.

IX. *مقيدين* *Mokayid est Abuaris* Curie, qui Adâ in Libros refert.

X. *محضر* *Muhzir*, Id est, Apparitor vel Citator, qui cives & plebejos ad iusticiam citat. Sed milites citare non potest. [Is Turcicè vocatur *چاوش* *Chausch*, quod nostratibus malè sonat *Cheus*: præcedentes autem Tituli omnes ex lingua Arabica petuntur.]

DE ECCLESIASTICIS HOMINIBUS dictis

مردقة ¹³ *Murtaxika*.

I. *اماملري* *اماملري* *Principum seu Regum* ¹⁴ *Antifites*, scil. Sacerdotes Tem-

Editoris Nota.

¹² Verberatio Fuste vocatur *ضرب* *Darb* seu *Durub*, vulgo *Drub*. Sed *Tachta Kile* (ut id scribit Ali-Beigh) est *Columbar*, ubi Collum per asseris foamen transmittitur supplicis causa. Id nomen Perfecæ rescribendum est *تخته كوله* *Tachta Kûle* *Asser pro Colla*: nam *Cula* seu *Cûl* live *Gûl*, (dicente Persa) est *Collum*: & dicitur *تخته كولش كرون* *Tachta Cûlesh Kerdan*, i. e. *Columbare eum punire*. Arabice *Columbar* dicitur *عل* *Gûl* seu *Gol*.

¹³ i. e. *Sustentatis* seu *Stipendiariis*, qui publicis Stipendiis aluntur & sustentantur. Templum majus vocatur *جامع* *Gjami*, i. e. *Cathedralis*, *Basilica*, ubi totus etiam populus constitit diebus Mercurii & Veneris: aliis diebus adeunt minores Ecclesias Parochiales dictas *مسجد* *Mesjid*, Persice *مسکوه* *Meskuh*, unde nostratibus perpetam *Mosque*.

¹⁴ Sacerdotes majores alii dicuntur *جامع* *Antifites* heic intelligitur *Præf. aliquis maximus*, sed communis quivis *Parochus* live *Curatus*, dictus *امام* *Imâm Antifites*, quia inter celebrandum & recitandum Preces variis gestibus & gesticulationibus (quas imitatur populus) præit & anteit, unde *Antifites* vocat Ali-Beigh. Sed reversa *خطيب* *Chasib* est *Sacerdos* major, & *Imâm* est minor seu ejusdem *Curatus*. Prope Sacerdotem Preces celebrantem est *تبلغ* *Tebligh Xysm*, ubi sedent *بلبلر* *Belighler Faculi* seu *Dicendi periti*, qui tanquam Praeceptores in dicto Xysto sedent ubi commodè ab omnibus videri possunt, ut populus in omnibus gestibus & gesticulationibus inter precandum ubique eos sequatur & imitetur. Sunt enim in hac parte Doctores.

numenta peculiare habent, custodes qui die nocteque semper adsunt, appensis circumcirca Lampadibus.]

V. **قنديلجي** *Lampadarius*, qui in Templo Lampades & Candelas accendit, oleumque & Candelas necessarias cum gossipio pro Ellychniis in sua custodia & potestate habet. Quavis nocte Mense Ramadan innumeræ Lampades tum super Turres exterius appenduntur, tum ab una Torre ad alteram, radiationibus varias formantes Picturas Florum & Navium & Avium, imò & Verficulorum Alcorani, qui à longinquo legi & discerni possunt. Hoc præcipue super Templa Regia fieri solet, [uti est **سالماديه** *Soleimanya*, &c.]

VI. **مؤمن** *Muezzin Præco*, qui plures uni Moscheæ¹⁶ inserviunt, & per Hebdomadas vicissim Præces promulgant. Ultra 24 Albos non habent, nec minus quam unum.

VII. **قايم** *Kâim Edilis*: is est qui Templa expurganda curat, Stœreas, & Tapeta ac Stragula sternit, Alcoranos custodit, &c.

VIII. **فراش** *Ferrâh Scopator* Templorum et Monumentorum.

IX. **ابكش** *abkesh Aquæ haustor*, is est qui aquam è puteis haurit et in urnas fœundit, unde preces adituri abluuntur.

DE CEREMONIIS MOHAMMEDANORUM in sua PEREGRINATIONE MECCANA.

UNA pars Peregrinantium, sc. Europæi et Asiatici,¹⁷ congregari solet in Damasco: altera pars, sc. Africani in¹⁸ Cairo: tertia in¹⁹ Zebid: Arabum et Insularum Indiz populi faciunt quartam: Persarum et Chaldæorum et Tartarorum Mogulensium et ex Uzbek peregrinantes conveniunt²⁰ Babyloniz in Chaldæa.

Editoris Nota.

¹⁶ Juxta Templa & Moscheas semper extruuntur altæ Turres dictæ **منار** *Minara*, in quas ascendentes Præcones, ab alto tempora precandi clara voce promulgant; quia Turcæ à Campanarum usu abhorrent, utpote quæ à Christianis usurpentur.

¹⁷ Solennem Peregrinationem aggressuri, in certis & conditis locis annuatim noto tempore conveniunt, ut propter metum Latronum & Prædonum (quibus illæ Regionem sciant,) turmatim tutius transire possint, plurimum millium surmam consequentes.

¹⁸ *Cairo* (ut vulgo effertur) in Ægypto, rectius vocatur **قاهرة** *Albira*, i. e. *Vilrix*.

¹⁹ *Zebid* est Arabiz Oppidum prope Mare Rubrum.

²⁰ Pro *Babylonia*, Author melius dixisset **بغداد** *Bagdad*, quæ veteri Babyloniz successit, non autem in eodem loco. *Babylonia* enim ad Euphratem olim sita est; sed *Bagdad* anno Christi 766 ad Tigridis

Orientalē ripam ab Almansore condita est circa tridui itinere distans à *Babylone*, cujus loco hodie extat tantum parvus quidam Pagus. At ex ejus ruderibus quotidie erant Lateres & Lapides altorum portandas, cum hæ regiones valde destituantur Lignis: unde *Rami* Maulesenses & aliorum locorum superiorum (quæ Anglice *Rasu* vocantur,) optimum in hisce locis exhibent mercatorem, cum adverso flumine remeare non possint. Contrahunt enim ex multitudine Trabium colligatarum, (subditis quoque insatis Felibus caprinis ad instar Vesicarum,) quæ postea disjunctæ & distributæ, incolis *Bagdadensibus* & aliis magno lucro divenduntur. *Bagdad* quia Chalipharum sedes, & eo nomine sacra, epitheton habet **مدينة السلام**

مدينة السلام *Urbs salutaris*, unde & *Tigris* ad cujus ripam condita est, aliquando vocatur **نهر السلام** *Flumen salutaris*.

Hæc Peregrinatio est **فرض** *Farz* seu ²¹ *Præceptum* Divinum, & à Deo instituta: ideoque Muslimi eam semel in vita suscipere et Meccam invisere debent. His tamen conditionibus, ut sit Liber, non servus; Prudens, non furvus; Puber, non impuber; Sanus, non infirmus; et ut habeat commentum pro ite et reditu victus et vecturæ, quantum se ipsi superstit à necessitatibus aliis et familiæ suæ sustentatione usque ad reditum. Mulieres quoque Meccam adire debent: sed vel cum marito, vel cum parente, vel alio valde propinquo, qui sit prudens et puber, et non sit Magalvus seu Ignis adorator, neque vir sceleratus et improbus conductus expensis femine.

Conveniunt dictæ ²² Turmæ ad Montem **عرفات** *Arafat* prope Meccam, à mense seu **شوال** *Shawâl* qui decimus est, usque ad duodecimum mensis **الحجة** *Dî' Haggja* seu *Festivati* diem nonum, qui ideo dicitur **كوفى** *Dies Arafat*, et huc *Vigilia* hujus *Festivatis* seu *Paschatis* Turcarum. Quando heic congregantur, Medinenses collocantur in loco dicto **نو الحليفة** *Dul' Hokiifa*; Damasceni et ad illos

Editoris Nota.

²¹ Jubetur nempe in Alcorani Surata secunda his verbis, *Constitimus Templum Meccanum pro certo refugio populorum penitentium.* --- Et illic converte facies vestras ubicunque estis. *Sapba & Merwa sunt signa potentia Dei: qui ad Meccam peregrinatur, debet visitare eas.* Hæc sunt duæ rupes prope Meccam, de quibus alibi. Templum Meccanum Arabicè vocatur **كعبة** *Caaba*, propter Cubicam seu quadratam ejus formam; quo etiam nomine quævis domus major, modo sit quadrata, vocari solet. Hoc olim erat Templum Idololatricum, ubi ab Arabibus paganis colebatur **الهوى** *Al Uza*, es est *Venus*, & aliud idolum dictum **اللات** *Ala-lat*.

Hodie autem eis tam Sacrum, ut versus illud facies suas inter precandum obvertant: Mohammedani omnes (ut Judæi versus Hierosolymam,) in quacunque Orbis parte fuerint: unde plaga illa vocatur **قبلة** *Kibla*, i. e. *anterior pars* precantium, ad quam ab omni loco & regione inveniendam in Libris suis Regulas & Tabulas de **تحويل قبلة** *Chavvâl Kibla* Mathematicæ calculatas habent. Meccæ autem Visitatio solennis suscipitur tam propter Alcorani Præceptum ad jubens, tam propter singularem linei sanctitatem, utpote in quo natus est Mohammed & ibidem prædicavit & religionis sue fundamenta fecit, ibique plerisque Alcorani Schedas (sive reliquias) sparsit: non autem propter ejus Sepulchrum, ut vulgo perperam & fabulose creditur, & quod ferreo Sarcophago inclusus magneæ in templo pendat. Is enim humi sepulchri jacet in urbe *Yatrib*, (quæ hodie Medina, quia est & vocatur **مدينة النبي** *Madînat' Nabi*, i. e. *urbs propheta*;) in Templo Medinensi in loco

humidissimo qui ejus Sepulchrum vocatur; de qua re videatur Ocularis tellis Lud. Patrietius Romanus, pag. 197, Cap. 11, 12. Meccam visitantes diutiores, Dona egregia & pretiosa pro Templo & Custodibus ejus secum portant, peccatorum veniam & indulgentiam plenariam expectantes, si aliquoties vel semel tantum in sacerrimo illo loco preces fuderint. Et talis Peregrinator vocatur

حاج *Hagjid* est, *Festivator*, qui se. solenni hujus festivitatis interfuerit: isque per totam viam pro aliis nondum peregrinatis, Sanctus & Reverendus æstimatur. Olim etiam quando erat Templum idololatricum hominum post idola insanientium, egregia Dona & Divitiz illuc comportabantur, unde **أبرهة** *Abraha* Ethiopum & Himyaritarum seu Homeritarum Rex, paulo ante Mohammedis tempora cum Habessinis suis (ad eundem quoque Elephantibus) venit ad expugnandum Meccam, animo destruendi Templum illud, & frequentiam quæstumq; ad Sennæ Sedem suam Arabiæ feliciis urbem transferre volens: unde vocatus fuit ille

صاحب الفيل *Elephantum dominus*; & Arabicè dicta, dicta est **عام الفيل** *Annus Elephantum*. Ito autem Abraha feliciter repulso, Meccæ suam mansit lucrum (tunc Idololatrium & nunc Mohammedianum,) & suppositis sanctitatis; quod est materia gaudii Mohammedanis ad hunc usque diem.

²² Harum Turmarum Præfectus seu Dux generalis, vocatur **سور اميني** *Sûr-Emini*, i. e. *Agminis Fulcrarius-dux*, a. v. *the Drive-Traller*, aut *the Traller of the Drive*.

aggregati,

nem coloris. Poterit tamen facer ille Peregrinator alui, ingredi Baileum, & ingre-
 di domum umbræ gratia, vel Icticam, & accingere Crumenam longam Arabibus di-
 ctam **هميان Himyan**, & Turcis **اچيه كبرى Ajieh Kبرى** *Nimmulorum* ²⁵ *cingulum*. Poterit eti-
 am pugnare cum inimicis, & suprascriptam orationem perorare alia voce post pre-
 ces, & in omni alcentu & descensu loci alti & depressi, & antelucano tempore, & in
 occurfu inequitantis Camelum. Quando ingreditur Meccam, debet prius rectâ ire
 ad Templum quod primo intuitu salutans dicat, **الله اكبر** *Deus est maximus*, &
لا اله الا الله *Non est Deus nisi & Ovis*. Et priusquam accedat ad **حجر اسون** *Lapi-*
pidem nigrum, (ex quo olim Patrem Abrahamum suum ²⁶ Camelum confendisse di-
 cunt,) ubi iterum elatis manibus ad aures, uti ante orationem eandem dicat, & si
 sine incommodatione sociorum poterit, ipsum Lapidem osculetur, aut tangat manu
 & eadem faciem perficeret; aut tangat aliqua re quam habeat in manu, nempe Co-
 rollâ; aut signum faciat se velle osculari, semper ea quæ supra dicendo, et Deum lau-
 dando, & pro propheta preces fundendo. Tum circumuendo Templum, peragat
Processionem illam quæ vocatur **طواف القديم** *Circumitio seu Processio boni-aduentus*,
 quam incipit à dextra parte portæ. Et extendat Stolum seu Palliolum suum sub axil-
 las mittendi gratia, & alteram partem projiciat super humerum sinistrum, & proce-
 dat pone **السطيم** *Alsatim* seu Murum illum humilem qui non pertingit usque ad me-
 dium corpus: hunc murum septies circumear, parvis passibus, sed properando & hu-
 meros agitando in tribus prioribus *Circuitibus* **المشركين** *Almasharkin* *تجلانة على*
in manifestacionem certaminis contra Associatores (i. e. Christianos) promptè & alacriter
 suscipiendi. In quatuor reliquis *circuitibus* procedet gravi passu: et quotiescunque
 præterierit dictum Lapidem, illum semper salutet. Et finiat Processionem suam ite-
 rum osculando vel amplectendo (ut supra) dictum Lapidem: et osculetur et salutet
 angulum Arabiz felicitis, uti dictum Lapidem, quotiescunque ante ipsum præterierit;
 nam sic erit pulchrè ædum et pie. Postea peroret duas *Inclinationes* **عند المقام**
proximè ad Mekkam, petram fidei dictam quæ est portæ vicina, (et in illa Patris Abraha-
 mi pedum vestigia ostenduntur,) aut ubicunque commodius fuerit in Templo. Hæc-
 quæ *Peroratio* post qualibet septem *Circumitiones*, et illa *Osculatio Anguli*, sunt *واجبان*
duo necessaria, quæ ex debito faciendæ sunt. Et hoc modo absolvitur *Processus* suo primo
 adventu: et est *Senna* pro extraneis, non autem pro incolis Meccensibus. Postea idem
 alio tempore revertitur, et osculatur Lapidem nigrum, et egreditur ad **الصفا** *Alsapha*
 seu Claritatis montem vicinum Meccano Templo extra portam **بني محدون** *Beni*
Mahdum, et ascendit eum, et Templo se obvertens dicit **الله اكبر** *Deus est maximus*, et
لا اله الا الله *Non est Deus nisi ipse Deus*, et **دينا محمد** *Deum esse Muhammadem*,
Beneditio *et Pax* sit super prophetam nostrum Muhammadem: et tunc sublevis manibus,
 orabit quod vult. Postmodum progreditur ad Montem **المروة** *Almerwa*, i. e. *Silicum*,
 qui est Meccæ proximus plenus Silicum alborum, et ibi ambulat pedetentim: sed in-

Editor's Note.

25 Nummos enim ad hunc usque diem in zona
ferpant, ut in Evangelio dictum.

26 Alii dicant, quod pro pulvinari capiti suo
supposuerit.

ter duos Cippos virides currit citius quousque eos prætergrediatur: et facit id super montem *Mera* quod fecerat super montem *Sapha*. Et heic est locus *Circumcursus* qui debet curri septies, incipiendo a monte *Sapha*, & finiendo in *Mera*. Postea maneat in Mecca *محرم* *Sacratum*, & ex devotione agat Processionem circa Templum quoties voluerit.

Quando autem erit septima dies mensis *ZilHagge*, Antistes aliquis concionatur, et docet Peregrinos ceremonias Sacrificandi. Sic etiam concionatur nona et undecima die ejusdem mensis. Et quando peroraverit Orationem matutinam diei *شروجة* *Turris seu Potationis*, quæ est dies octava, (ita dicta, quod ea die Peregrini omnes solent bibere ex puteo Meccano *Zemzem* aquam dictam *ماء زمزم* *Aqua Zemzem*, et Camelorum suorum sitim quoque ea die extinguere.) tum postea egredietur ad vallem dictam *منى* *Mina*, ibique permanebit usque ad Orationem matutinam diei *عرفة* *Arafæ*.

postea discedit ad montem *Arefat*; et quando declinat Sol, concionatur Antistes duas Conciones, uti in die Veneris fieri solet: et docet modum Sacrificandi. Postea perorat Orationem meridianam et pomeridianam, unam statim post alteram, cum una *Praconizatione* et duabus *Assurrectionibus*. Postea discedunt populi una cum Antistite ad vicinum Montem dictum *جبل الرحمة* *Mons misericordiae*, ubi lustrantur. (Et quidem torus Mons *Arefat* est locus Stationis et Commorationis, excepto medio montis.) Tum obvertit faciem suam versus *Hiblam* seu *Meridiem*, manibus elevatis et vultu exporrecto, dicendo *الحمد لله* *Laus Deo*, et *الله اكبر* *Deus est maximus*, et *لا اله الا الله* *Non est Deus nisi ipse Deus*, et prædictam Orationem *اللهم ليبيك*.

O Deus præsto sum Tibi, &c. Deinde precatur pro Propheta, et orat pro ea re quæcunque sit qua indiget. Populus verò manet pone Antistitem in proximo, obversi ad meridiem ut possint audire verba ejus. Deinde post occasum Solis, impetuose prouunt cum Antistite ad *مزدلفة* *Muzdelese* locum inter montem *Arefat* et vallem *Mina*:

et quiescentes prope Montem dictum *جبل فرخ* *Mons pulli*, ibi perorant Orationem vespertinam et nocturnam, cum *Proclamatione* et *Assurrectione* una: et, si aliquis peroraverit Orationem vespertinam in via vel in Monte *Arefat*, debet illam heic recitare. Usque ad diluculum habent tempus perorandi, dum pernoctant in *Muzdelese*. Quando autem oritur aurora, orabunt--²⁷ et manebunt in Templo Meccano, et facient idem quod fecerunt in *Arefat* et in *Muzdelese*, i. e. perorabunt easdem Orationes. Et quidem *Muzdelese* tota est locus Commorationis, (sc. ubi eis commorari liceat,) excepta Valle dicta *وادي محسر* *Vallis despecta*. Quando autem mane ante ortum Solis irer faciunt Peregrini ad Vallem *Mina*, incipiunt in illa Valle projicere lapillos vel Siliculos à tergo ex media valle unum post alterum usque ad septem: et in qualibet Projectione, dicit *الله اكبر* *Deus est maximus*: non autem dicit amplius *اللهم*.

اللهم ليبيك *O Deus præsto ad sum*, &c. nec commorabitur in ea, sc. in Valle *Mina*. Postea si voluerit, mactabit Victimam; et tum radet Caput et tondebit mystaces: licet enim homini mactare, non autem mulieri. Postea eadem die, vel mane, vel postridie ibit.

Editoris Nota.

²⁷ All-Beigh omisit hujus Orationis nomen.

²⁸ Scribitur *Mina*: sed vulgo pronuntiatur *Mu-*

na, ut solent facere tam Arabes quam Turci in contrarium inscriptionis in hisce duobus Vocalibus.

ad Meccam, & ibi peraget *Profectionem Visitationis* fine *رم* *Raml* & *سعي* *prope-*
rations et cursu, si jam ista duo peregit in priore *Profectione*: si non, tum faciet illa. Post
 hac licebit congregari cum mulieribus.

Tempus autem precipuum pro mactatione ³⁹ Victimarum, est post ortum auroræ diei
نحر *Nehr*, qui est primus dies *بهرام* *Bairam*. Quod si in illa die non mactave-
 rint, sed ad alterum usque diem expectaverint, illa Victimæ erit reprobata. Postea
 redibit ad Vallem *منى* *Muna*, & projiciet tres Lapillos etiam secunda die *بهرام*;
 & postea si voluerit, ibit ad Meccam. Et sic poterit facere usque ad quartam diem
بهرام, quousque ter projiciat Lapillos suos; postea non. Et, si voluerit ibi per-
 manere quousque ⁴⁰ Lapillos suos projiciat, bene quidem. Et, si voluerit projicere
 Camelo inequitans, aut pedes, poterit: noctes autem illas projectionis pernoscit
 in *Muna*: nam abominabile est ante suum in propria persona discessum, suppellectilem
 suam ante se mittere ad Meccam. Quando autem redibit ad Meccam, quiescet in
محض *Mahsub* seu loco *glaraso* saltem una hora. Et quando vult migrare ex Mecca,

peraget *Profectionem* vel *Visitationem Reditus* septies fine *رم* *Properatione* & *سعي*
Cursu: & hoc necessario fieri debet ab extraneis, non autem ab incolis. Postea a-
 quam ex puteo *Zemzem* hauriat, & bibat, & vadens ad portam Templi osculetur ejus
 limen, & ponat pectus & ventrem suum & faciei genam dextram super *ملحهم*
Multaxim, sc. locum inter portam & lapidem nigrum, & leviter arripiat *Cortinam*, (i.
 e. Telam pictam quam Rex Turcarum quotannis mittit pro Tegumento Templi *Caabz*
 , quam ideo vocant *سجدة اورتوسى* *Caaba Operculum* seu *Tegumentum*;) & ibi
 precetur diligenter & ploret; et tandem retrogratus recedat, donec ex Templo
 exierit. Si autem Peregrinator sacer non intraverit Meccam, sed tantum se receperit
 ad Montem *Arefe*, ibique commoratus fuerit, absolutus est à *Circumcisione pro Adventu*,
 nec ullam penam luet pro ejusdem omissione. Et qui commoratus fuerit in *Arefe*, (aut
 per eum transierit) una hora post declinationem Solis in die Vigiliæ, vel post ortum
 auroræ in die Victimarum, consequetur meritum Peregrinationis, quamvis fuerit dor-

Editoris Nota.

39. *Victima* apud eos Arabice vocatur *قربان* *Beiram* *Peregrinatio* à Meccā
Korban, quæ occidi solet tempore hujus *Beiram* seu
Festivitatis, quæ celebratur mactatione Bestiarum & carnum distributione erga amicos, & præsertim
 pauperes. Finito enim totius mensis *Ramazani* Je-
 junio, (ubi interdum jejunatur, sed noctu epula-
 tur, & turre domusque Lucernis publicis & arti-
 ficiis splendent,) sequenti Mensis *Shawal* No-
 vilunio incipit eorum *Rascha* Turcice dictum
بهرام *Beiram* *magnum* per triduum
 durans, Arabice dictum *عيد الكبير* *Festum*
magnum, & *عيد القربان* *Festum victimæ* seu
victimarum. Et postea, sc. post anni semissem cele-
 bratur *بهرام* *Beiram* *parvum*, quod est

30. Lapillos & Glaream projiciunt, ad arcendum
 Diabolum, ne eos in suis Sacris peragendis turbet
 sese immisceat, aut eos tentare aggrediatur, prout
 tentavit Abrahamum ne Deo obediret in immola-
 tione filii sui.

mens vel deliquitum animi patiens, & nesciverit quod sit dies Vigiliæ. Cui autem elapsum fuerit hoc tempus, elapsum ei erit etiam meritum Peregrinationis: quapropter debet circumire & currere & persolvere omnes ceremonias in anno futuro: & non faciet Victimam (pro³¹ omissione.) At, si aliquis deliquitum patiens socio suo commiserit ut pro ipso peragat dictas ceremonias, vellemusque *Arduum* seu *Sacrationem* induer, illeque peregerit, bene erit factum.

Mulieres etiam has ceremonias peragent ut viri, excepto quod debent denudare faciem, non autem Caput: at si fuerit aliquod velum demissum ex Capite versus faciem, liceat, modo illud velum non attingat faciem. Mulier autem Orationem *اللهم Deus adjuvum Tibi*, &c. clara voce non recitat, nec inter duos supradictos Cippos faciet *وعل* Prostrationem nec *عسقي* Cursum ut viri, neque caput rident: ungues autem praeinddet, poterit etiam induere vestes^{3a} confusas: non vero appropinquabit ad *Lapidem nigrum*, quando viri sunt circa ipsum. Et, si tempore illò quo induta est vestibus sacris peragens Naziratum, abluet corpus totum, & omnes devotiones peraget excepta *Circumtione* Templi, quamvis post *Circumtione* *Visitationis* messura habeat, absoluta erit à *Circumtione* *Reditis*, nec quicquam nomine pœne dabit pro omissione ejus: uti etiam ab ea absolvitur incola Meccanus. At secundum Antistitem Ebn Mohammed & Ebn Jusuph, si incola redibit ex Valle *Muna* ad Templum Meccanum, non absolvitur à *Circumtione* *Reditis*.

DE CEREMONIIS IN VISITATIONE ÆGROTORUM
ET AGONIZANTIUM USITATIS.

Agrota visitare apud Turcas pro *صواب* *bono opere seu opere-charitatis* habetur, praesertim Parentes & Consanguineos. Et Curatorum seu Parochorum officium est hoc omnibus praestare. Visitatores aliquid ex fructibus vel rebus medicinalibus aegroto addere solent, & de salute corporis & animae admonere: & si vires aegroti id ferre possunt, etiam de administratione bonorum colloquuntur. Testamentum quoque in praesentia visitantium factum 40 diebus ante mortem, est validum: alias invalidum. Haereditibus nihil derogatur, praesertim praesentibus: longe distantibus parum aut nihil datur: Fiscales enim Regii *پدماجي* *Feis mājgi*, i. e. *Thessaurarii* dicti, sibi usurpant. Agonizare incipientibus Curatus vel doctor aliquis aegroto versus meridiem fere convertere jubet, pubem, sub axillis, caputque radere consilii, unguesque praecindere, ham post mortem non licet. Deinde perorat *اللهم اعن الموت* *O Deus, adjuva hunc servum tuum contra agones mortis*. Alii dicunt *اللهم كجدي اسان اجليه* *Deus migrationem ejus facili- ter*. Postea Curatus legit Suraram *يس* *Yes*. Tum post lectionem, auribus aliquoties inculcat *لا اله الا الله محمد رسول الله* *Non est Deus nisi ipse Deus, et*

Editorial Note.

31 Vultne pro compensatione delicti? vel, propter omissionem, non permittetur ei facere victimam?

32 Nam *Ibram* virorum erat vestis integra in-
confuta, toti corpori obvolvenda.

Mohammed est propheta Dei: & deinde iterum dictam Suraram repetit usque ad 40 vel ceptam vices, quousque egrotus expiraverit. Mulieres pueros ab agonizantibus expellunt. Lugere & plangere mortuos, pro peccato habetur: voluntati Divine assentire jubent. Post expirationem, Thymiana ex Ligno à Joë Storace, Anbrâ, vel aliâ aliqua odorifera accedunt, (Thus enim utpote Christianorum Suffitum, non amant,) & cum eo corpus ter, quingies, vel septies obambulant. Tercentum Aspros ab aliquo justis lueri homine mortuo accipiunt, & pro prætermisiss Precibus, Jejuniis, Eleemosynis & Victimis mortui miri circumrotatione pauperibus piis distribuunt hanc ceremoniam vocant إسقاط *Isqat*, i. e. *Spurio seu Distributio*, quæ pro ditioribus fit sine ulla mora. Sepulchrum effoditur, ditioribus cum *لحد* *Lahd* seu fossa subterranea in latere sepulchri: pauperibus sine dicta fossa. Tum Syndonem consunt perfumantque, & corpore super assere extenso ac Syndone oblecto, aqua repida & sapone unus ex senioribus Ecclesiasticis corpus lavar, altero aquam ministrante: alios autem aspicere non sinunt. Corpus ter lavatur: & tertia vice Camphoram admiscunt. Corpus lotum Capulo conditur, Sandapila imponitur, & à quatuor viris ad sepulturam asportatur: vicini ejusdem Parochiæ subsequuntur, & vicissim Sandapila accurrunt, eamque portare conantur, & pro tam bono opere indulgentiam peccatorum sibi acquirere sperant. Quod si mortuus fuerit ante vespeream, unde cito sepeliendi tempus non fuerit, cadaverque in domo remanserit, conveniunt vicini, & allate Coronæ præcariz (quæ ex magnis Globis ad modum pomorum consistit, quamque cadaveri circumducunt,) assident, & *La Illâh illallâh* recitantes, globos unus alteri potrigendo decantant. Felesque à cadavere arcent: nam multi ignari & superstitiosi putant quod animam adhuc corpori assidentem absterreant. Sed sapientiores dicunt hoc fieri: ne forte felis supermingat, & sic corpus polluat.

Antequam ad sepulturam perveniant, corpus in Atrium Moscheæ referunt, & lapidi *مصلی طاشی* *Mosalla tâshî* (i. e. *Oratorii lapidi*) imponunt, & *میتى مباری* *Meit namâzi*, i. e. mortuorum preces seu Officium pro defunctis stando super Calcæorum Calcaneis cum intentione (sive sit pro masculo vel feminâ, pubere vel impubere) sine incurvatione & prolapsu, cum salutatione Angelorum recitant. Perorantes in tres ordines disponuntur, etsi septem tantum soli fuerint. Cadaveri *موتن* *Mutxin* seu *Præco* præire debet. Non est Deus nisi ipse Deus clara voce recitans: est quoque aliquis subsequens eorum amicorum mortui, qui dicit, *اللہ رحمت اہلسون* *Rehmet Allah Rehmet ahlison* Deus ejus misereatur, Deus ejus misereatur. Statim ubi primum ad sepulchrum pervenerint, duo homines corpus imponunt, & dicunt *بسم اللہ وواللہ وعلی ملہ رسول اللہ* *In nomine Dei, & cum Deo, & secundum institutum propheta Dei.* Postea ocludentibus illis *لحد* *فossa* & sepulchrum, dicit *اللہم اجرو من الشیطان ومن عذاب القبر* *O Deus, extrahere ipsum à Diabolo & à tormento sepulchri.* Eos qui sine Capulo sepeliuntur, plus meriti reperturos putant: & à Capite usque ad pedes unam amphoram aquæ effundi, (pro corporis refocillatione, vel ut alii volunt pro herbarum viridum incremento,) bo-

Editoris Nota.

33 Male parva pecunias pro Eleemosynis dase nolunt, ne Deonon sint acceptæ.

aut

numducunt. Post sepultum corpus, aliquis ex amicis sepulchro adstantibus dicit;
اللهم جاف الأرض عن جنبه وصعد روحه و لقه منك رضوانا
O Deus, diducas terram ab utroque latere ejus, & ascendere facias animam ejus, remittasque eam à te contentam. Mox alter etiam elevatis manibus dicit. **إنا لله وإنا إليه راجعون اللهم ذل بك وانت خير منزل جاف الأرض عن جنبه**
وافتح ابواب السماء لروحه واقبل منك بقبول حسن وثبت عند
منطقه المسائل *Nos sumus tū Dei, & ad ipsum revertitur. O Deus habitatum iuis ad Te, Tu autem optimum habitaculum. Diducas terram ab utroque latere ejus, & aperias portas caelestes pro anima ejus, & acceptes eam pro Te bonā acceptione, & confirma sermonem ejus tempore inquisitionis. Istam Inquisitionem fieri credunt in sepulchro ejus, quando nempe duo 34 Angeli mortis منكر Munkir & نكير Nekir dicti, mortuum in pedes vel in nates erigunt, illumque de Deo & de sua religione, libris, &c. cum 35 percussionebus gravioribus seu cum quæstione & tortura interrogabunt. Deinde tertius quodque creditur*

Editoris Nota.

34 Alias, Angelus mortem inferens nuntiansque vocatur **عزرائيل ابو يحيى** *Abū Yahya, qui est عزرائيل*
قابض الارواح *Azrael, Epitheto dictus*

Spiritus seu Animam præbentis. Eum enim Animas corporibus solvere tradidere Persarum Magi, quibus itaque is dictus est **مرور** *Moris dator.*

35 Mohammedani credunt Animam post mortem cum Corpore manere vel circa illud volitare per tres aut quatuor dies, (prohibentes itaque omnia que Animam quovismodo abstrahere aut turbare possint,) donec factum fuerit Examen; & postea Animam migrare in medium statum, seu potius medium tempus inter Mortem & Resurrectionem dictum **برزخ** *Berzakh. D. Golius in Lex. exponit de medio loco, cum Authores unde hausit, id non dicant: nam exponunt esse medium tempus; dicitur enim* **من مات فقد دخل البرزخ**

quisque moritur, intrat in Berzakh, &c. in temporis interitum sic dictum. Deinde credunt inter Paradisum & Ignem esse **مور** *marum seu Limbum dictum* **عرف** *Orph, aut (ut in Corano plurali forma effertur) أعراف* *A'raf, quod est inter Ignem & Paradisum, interitum notum seu dignoscens, Igni proximum.*

A Judæis etiam creditur superstitiosum illud de Percussione seu Tormento Sepulchri seu in sepulchro, quod (ut Elias in Tishbi nescit ex Midrahi R. Isaac filii Paraach,) fieri solet quando Angelus mortis

inquisitorius veniens super Sepulchrum sedet, & mortuum (cujus Anima tum statim in Corpus redit,) in pedes erigit, ipsumque cum quæstione & tortura verberat catena semiferrea & semiquædam in manu habet. Prima verberatione dissolvuntur Membra ejus: secunda ejus Ossa dissipantur; Angeli autem venientes colligunt ea. Et tertia vice percutiendo, redigitur in pulverem & cinerem, & redit in Sepulchrum suum. Unde dixit R. Meir, **קשה דין חבוס הקבר מדינה של גיהנום**
שחפלו צדיקים גמורים ויונקי שדים ונפלים נדדנו
בו חזק מי שמר בערב שבת והדר בארץ
ישראל וכולי עיי' שם
*Georum esse Judæicum Percussionis sepulchri quam Judæicum Gehennæ, quoniam si etiam qui plane iusti sunt, & Laetiores ubera, & A-bortivi eo judicantur; excepto eo qui moritur in vespere Sabbati, & qui moritur in terra Israel. Reliqua ibi videas. Hebraica recto ad emendandum D. Ruxtorfiana, qui hunc locum citans, legit mortui pro peccatis, & pro צדיקים זכרים Laetiores ubera, legesbat צדיקים זכרים Laetiores Principes, quos exp. filii principum, sensu mihi idoneo. Qui cupit plura de hac re, videat Librum הכשר והכנה R. Elias ben Moshe de Vidal, pag. 491 & Librum הכנה R. Il. Luria, p. 55. 2. Constat hanc opinionem esse valde antiquam, tam quia extat in dicto Midrahi quod Mishna fere coævum, tam quia retinetur in publica Judæorum Liturgia, ubi inter Berachæ legitur, **ימי רצון והצילנו וכולי** *Siis benevolens inquam ut liberes nos à decretis malis & perniciatibus & contemptis, & ab omnibus speciebus perarum, & à judicio Gehennæ, & à Percussione Sepulchri. Est itaque Mohammedi ejusque Affectis infusa veterum Judæorum opinio ex amphibolis vocis צדיקים orta, & (ut in illa ætate ignorantes illi pro-**

اللهم هذا عبدك وافقك اعلم به منا وما تعلم منه فاعف عننا يا ذا الجلال والإكرام
 لا خيرنا وقد احاسنته لتسأل اللهم فثبته بالقول الثابت في
 الآخرة كما ثبته بالقول الثابت في الحياة الدنيا اللهم ارحمه
 والحمد لله بنبيه محمد صلى الله تعالى عليه وسلم ولا تفضلنا بعدة
 اجرة *O Deus, iste est servus tuus, & tu melius nosti illum quam nos: nos autem nil nisi bonum novimus de illo. Et ecce jam considerare fecisti illum ad examen, O Deus: confirma igitur illum sermone 36 firmo in altero Mundo, uti confirmasti illum sermone firmo in vita hujus Mundi. O Deus, miserere illi, & adjungas eum Mohammedi prophetae suo (super quem sit benedictio Dei & pax,) & ne seducamur post ipsum, neque privemur merito ejus. Hoc dicto, idem circumstantes admonet, dicendo* *ايجون مغفرت طلب*
Pro fratre vestro remissionem petite, & à Deo confirmationem [ei in religione sua] desiderate. Postea omnes confitent, & *امام* Parochus seu Curatus recitat aliquot Versiculos ex initio Suratae *Valle*, & ex fine ejusdem: postea Suratam *Regni* integram, & septies Suratam *Salutis*: & alii plura adhuc recitant. Tum, discedunt, manente Parocho vel doctore aliquo amico defuncti, (cum paucis forte propinquis,) qui ante faciem mortui sepulchri consistens, alta voce clamat *يا فلان ابن فلان O dñe fili tū dñe*, &c. Postea cum jam hac compellatione putet se eum reddidisse attentum, addit, *انكر العهد الذي خرجت عليه من الدنيا شهادة ان لا اله الا الله وحده لا شريك له وان محمدا رسول الله وان الجنة الحق والنار حق والبعث حق وان ساعة الآخرة لا ريب فيها وان الله يبعث من في القبور وانك راضين بالله ربنا وبالاسلام ديننا ومحمد عم نبينا وبالقمران امامنا*

Editoris Notæ.

ni erant errare,) fundat in male intellecto illo Davidico Psal. XVIII. *דלורו דכח* Dolores inferni circumdederunt me. Hinc, quia *דלורו* tam infernum quam Sepulchrum significat, aliqui ex delictis Judæis perperam hunc locum interpretati sunt de *Doloribus sepulchri*, cum revera David suos Dolores esse maximum innotuit, eos cum Dolores Inferni comparavit. Nam alias Dolores in Sepulchro nemo nec sentit nec credit, nisi in hac male constituta opinione fundentur. In Versione Anglicana est sensus sanior, *Dolores Gebennæ*. Mohammedani in suis Catechismis docent quomodo Angelis Inquisitoribus respondendum sit, Et quando interrogabunt te de *Salsâ tuâ*, dicat te esse *Salsâ Al-Hanbal*: & quando de Religione tuâ, dicat te esse Religionis *Abrahæ*, &c. Sed etiam Hanbalia præ tribus reliquis Sectis majoribus magis orthodoxa habetur, tamque esse viam

quam ipse Mohammed sectatus est affirmant. Dicta leguntur in Catechismo lingua Turcica exarato, cui Titulus *كتاب احوال واصول دين* *Libro de vobis & Fundamentis Religionis*, quem una cum aliis Codicibus MSS. mecum communicavit Doctissimus amicus D. Gale. Dicuntur Angelorum Inquisitorum unum credunt esse album qui eos ad virtutes excitat, alterum vero nigrum qui eos pro delictis taxat: utriusque vero de antea vita inquirunt. Salutant illos genuflexi, dependentem barbam interim manu tenentes barbari, imberbes manus pectori imponunt.

36 Hoc est, ut firmus sit in negatione Trinitatis & in professione Fidei Mohammedanæ in futuro Mundo, eodem modo quo firmus fuit & strenue negavit Trinitatem in hoc Mundo.

وبالعبادة

وبالكعبة قبله وبالموسى اخوانا ربى الله لا اله الا هو وهو
 العرش العظيم *Memento fœderis cum quo exivisti ex hoc Mundo, testando non esse Deum
 præter ipsum Deum solum, & Muhammedum esse prophetam Dei; & † Paradisum esse pro certo,
 & Ignem pro certo, & Resurrectionem pro certo, & Horam venturam esse de qua non est du-*

Editor's Note.

† Omnium voluptatum Paradisus in Corano promittitur, ubi sunt Horti cum Fluvii, & pulcherrimæ Virgines cum magnis oculis, quod in Oriente pulchrum habetur: ideoque Stibii seu Collyrii circulo oculos ambiunt & circumlinunt, ut majores esse videantur. Sed sensuales istæ Paradisi voluptates à sapientioribus Mohammedanis censentur allegorice, ut melius ab intellectu humano concipiatur; eodem modo quo in Bibliis sacris multa dicuntur *al-hayyati*. Nam cum ad Legatum Maroccanum scribens commemorarem hortum ad instar Paradisi amicum, ille me quasi reprehendens rescripsit, Paradisum esse talem locum cui in hoc Mundo nihil assimiletur, talem sc. quem nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in animum hominis intravit. Multi ex vulgo apud Turcas credunt Paradisum esse virorum tantum, non autem Mulierum; nec eas habere Animas. Hinc D. Rycart in Hist. Imp. Othomani Anglicè concipit 800, pag. 271, de Nuptiis agens, incaute istam opinionem ut veram & ratam tradit, his verbis, *Turcarum mulieres non habent principia Virtutis, & Moralitatis, aut Religiosis quia propter bona aut mala opera altera vita præmia aut supplicia respiciant: ideoque dispersa sunt hujus vite delicias & voluptatibus indulgentes: quantum nempe patiantur viri, qui (dicente Bellonio) apud Turcas mulierum Curatores habentur, qui pro eorum peccatis respondent, ex vi prædictæ opinionis. Cum enim Eva ex Adamo desumpta fuerit, feminas post mortem, in viros relolvendas esse eisque rejungendas fore, & una cum eis penas dare aut felicitate frui. Hac autem aliorum virorum opinio temeraria est, re non satis perpensa. Nam plane contradicit Fidei Turcarum Regulæ Alcorano, ubi viris beatis in Paradiso promittuntur femine pulcherrimæ: quod fieri non potest si femine ex Paradiso excludantur. Vel si feminis frui in Paradiso allegoricum sit, earum tamen in Paradisum ingressus non est allegoricus; nam allegoria veræ historię superstruitur. Præterea nullus dubito quin in Officio pro defunctis (ut in omnibus Liturgiis fieri solet,) eodem formulæ feminas atque ac viros respiciant, & pro utrisvis indifferenter recitentur: ideoque Ali-Beigh nullam agnoscat distinctionem. Ego quidem in hac parte coriosus, sitagebam ut de hujus opinionis veritate ut falsitate certior essem. Cum itaque initio Mali 1687 ex Turcicis Captivis Budænsibus, ad Oxonium adducti essent Vir coelebs formosissimus 23 annorum cui nomen *Shabân*, & femina vidua nomine *Gumina*, cum suo pue-*

rulo nomine *Mehmud*, ego coram his lingua Turcicæ (nam aliam non callebant,) proponebam Questionem, *An ex Turcarum sententiâ, femine haberent Animas, & expectarent se tandem Paradisum ingressuras?* Vir statim Turcice respondebat non habere, nec Paradisum earum esse. Mulier autem eadem lingua cum tanquam stultum & ignarum juvenem reprehendens, affirmabat feminas habere Animas atque ac viros, & tam feminas quam viros Paradisum ingressuras; nempe resuscitatos omnes simplici Gehlo suspensendos fore, impios quidem supra Gehannam, justos vero supra Paradisum, & fracto pilo, hos in felicitatis, illos in Ignem supplicii locum, casuros. Sic illa. Et, si hæc non esset feminarum recepta opinio & fides, cur domi quotidie supplices Deo preces fundarent, & suscipere laborem facienda Peregrinationem Religiosam itinere molestissimo, & cur viri hoc paterentur? Cum multis aliis quæ allegari possunt. Cumque illa nam fortiter pro suo ad Paradisum jure contenderet, ultitius quævis *Cur itaque apud Turcas femina nunquam adeam Templâ?* Illa quidem falsa est hoc verum esse: sed propter hanc solam rationem, quod sc. cum viris commiseri non debeant: domi autem ad Deum preces fundere affirmabat. Hoc vero non verat, quin abscentibus viris aliquando solæ Templâ ingrediantur precaturæ: nam subinde ingredi videntur. Uoc D. Georgievicius dicit. *Quod si feminarum in Templo est, se ibi primo sentit gravidam, parum ille vocatur*

نفس اوغلي (ut ille exponit) *Spiritus Sanctus*. Sed fortassis Sancti nomen omittendum fuisset. In Græcorum quidem Ecclesiis est *Πνεύματι*, ubi femine separant à viris recitatis Preces audire possunt; & viros videre, nec ab eis videri. Sed in Turcarum Ecclesiis nullus talis pro feminis distinctus locus paratur: ideoque domi se continent. Supradictæ autem inter viros opinio tanquam *negadde* jocose potius quam serio proponitur, & à nullis nisi ignavis & incautis ut vera reputatur. Inter Turcas multi sunt Prædicatorii, qui dicant quod *هر کیمتک اجل یازدن* *Cujusque Fatum scriptum sit in sua fronte seu Capiti suo*. Sed plurimi alii contrariam sententiam tenent, à pestilenti captatione fugientes, si tale quid accider. Nam *Bezz* & Opiniones inter eos atque ac inter Christianos multiplices sunt.

ditum,

him. *Et Deum resuscitatum esse amos qui in sepulchris, Et te amplectum fuisse ipsum Deum pro Domino, Et sstantissimum pro Religione, Et Mohammedem (super quem sit pax) pro propheta, Et Alcoranum pro Antistite, Et Coadam pro Kibla, Et Fideles pro Fratribus. Dominus meus est ipse Deus, non est Deus nisi ipse, Et ille est Dominus magni Empyrei, seu Expanse maximi. Et postea demum perorata Phatiba, isti quoque ad domos suas redeunt.*

Morumorum pauperum corpora vicini ditiores suis sumptibus humari curant: vel alias extenso in platea corpore, nummi à transeuntibus exposcuntur; quibus tandem vicini qui funeri interfunt, Vespillonibus & Pollinctoribus aliisque pro laboribus suis persolvunt.

DE CIRCUMCISIONE.

Circumcisio non est eis adeo necessariò habita, quin in quibusdam casibus incircumcisi possint religionem Mohammedanam colere & profiteri. Nec hoc ipsis opprobrio vertitur: multi enim vel commoditate privati, vel jam seniores ad illam religionem accedentes, dolorem & carnis corruptionem pertimescentes, Circumcisionem tolerare nolunt. Circumcisio quavis ætate institui potest, in pueritia, adolescentia, virilitate, senectute: sed potissimum in pubertate facta laudatur. Pueros circumcidentes cum pulcherrimis Vestibus & Tiariis ornatos, & equis impositos cum famulorum comitatu. ad domos amicorum mittant, ubi variis modis oblectantur & dona recipiunt. Postea Parentes deducunt filium circumcidendum, ad locum expressè sipariis velatum. (in quo jam Tonsor vel Chirurgus paratus, & penes se orbiculum plenum *rasuri alata* *سختیاریان طلاشی* *Sakhiyan dola-shi* dictis servans, fisciellam quoque & novaculam habens. expectat,) ibique caligis extractis, & puero in pedes erecto, ³⁷ Præputium fisciella constrictum abscinditur. Ex cum puer præ dolore exclamât, unus ex duobus parentibus digitis in melle ad hoc comparato os ei obstruit; cæteris spectatoribus acclamantibus *الله الله الله* *O Deus, o Deus, o Deus.* Interim quoque Musica perstreper, tympana & alia crepitacula concutiuntur, ne pueri

Editoris Nota.

37 De *Casba* & *Kibla*, vide Notam 11 supra.

38 Puer circumcidendus non debet esse Infans, sed sermonis quodammodo peritus propter Confessionem quam recitare debet, *Non est Deus nisi ipse Deus, Et Mohammedem esse Legatum Dei.* Fieri itaque solet anno octavo aut ultierius, quando puer jam gradiri didicit, & Circumcisori interroganti distinctè respondere novit.

39 Vox *Fiscella* huius loco vix quadrare videtur, cum vix vimineum significet. Author autem pro *fisso* virgulto aut molli vimine usurpare videtur. Iudei præputii cutem deducunt in laminæ argenteæ simam quam ad instar forficis eam firmiter tenet, & ut dum in longitudinem tenditur, acuta Novacula (hodie non Silice, prope extremam Glandem subito amputetur. Quo facto, ut extrahatur sanguis & citius sanetur vulnus, Circumcisior fugium Membrum statim ore fugit, etiq; per modum emplastri applicat Gummi

quoddam glutinosum & valde sanarivum ex Novo orbe delatum, dictum *Copal* seu *Pancopal* sive *Gome de Copai*; vel (ut à Iudeis vulgo nuncupatur) *oleum de Opopais*. Tot enim modis variatur nomen. Apud Iudeos puerum circumcidendum manibus terre & portare dum illa peragitur Operatio, honorificum habetur, quia tenens eum offert hoc Deo Sacrificium, novum in Ecclesiam membrum inserendo. Et talis Sufceptor, vocatur *סנדק* *Sandak*, i. e. *Syndicus*; & Pater est *בעל הבית* *Beil ha-bet* *Federatus* seu *Dominus fidei*, sc. *ראש הכולל* *Circumcisionis*. Postea cum sanatus est foveas, sequitur *כבד ילד* *Batissim*, qui est totius corporis immersio, ad purificationem & à peccatis abluionem. Infantes autem femelle (quorum nulla Circumcisio,) censentur Baptizate in Parentibus: idcirco earum nullus sit Baptismus seu Lotio nisi aduiores ætate, contingente aliqua pollutione.

planctus & ploratus audiator. Hoc facto, puero membrum prædictis rasuris obvolutum in manum datur tenendum, ne rasuræ excidant, & in lectum pulchre odonatum reponitur: parentes interim assident, & puerum laudant, quod intrepidus mansit, nec ploravit, &c. toraque nocte consolantur, nec dormire permittunt; sed rasuris sanguine repletis mutatis, novas substitunt, & Carandidem aut floressum elibere vel putridorum lignarum pulvere in vulnus prius insperso, membrum manu tenere cogunt, donec sanguis sistatur. Noctæ autem illa Histriones Comœdias præsentant, ut puer aspiciens à somno absterneat. Mane convivæ discendunt, & puer per 15 dies se in lecto continet: postea cicatrice obducta, ad balneum deductus abluatur. Nullæ heic preces peraguntur nec devotiones, præterquam quod Chirurgus in actu dicat *بسم الله* in nomine Dei. Divites filiis suis pauperum filios associare solent, ut cum iis audaciores facti, Circumcisionis dolorem non pertimescant. Et tales postea toto vitæ cursu amicitiam colunt, seseque mutuo *سنگین آتش* *Sumat-dâst* 40 compellere solent.

Editoris Notæ.

40 *Sumat-dâst* seu *Sunna-dâst* Turcicæ à. v. est Circumcisionis scitus. Nam *Sunna* est Ceremonia, mos receptus in genere; speciatim Circumcisio, & *سنة* *est* cui præstita est Ceremonia, scil. pro more

circumcisus. Alias Circumcisio Arabicè dicitur *ختن* *Chatan*. Et quidem ditiores nocte Circumcisionis prætant lautum Convivium variis cupidis instructum. Ut vero *Chatan* obtinet in masculis, sic in femellis fieri solet Operatio dicta *خفص* *Chafad*

Depressio seu *Suppressio*, scil. excrecentis Caruncule seu Clitoridis, quippe quæ in quibusdam feminis sic iusto longior & quoque exerta; quod in calidis regionibus sæpius accidit, præsertim in Egypto: in hisce autem frigidioribus rarius. Tales sunt quæ Arabicè *خنثى* *Chontha*, i. e. *Androgyni* seu *Hermaphroditi* vocantur, Turcis Nec vir nec femina

dicta, utrisque levis partes agentes, ad agendum aut patiendum ferè æquè paratæ: quæ itaq; dictæ Excrecentiæ amputatione, suo sexui restringuntur. In hac autem Operatione est nulla solennitas, utpote quæ non sit ex aliquo religioso ritu aut præcepto, sed tantum ad tollendum naturæ vitium, quod coitum impediret. Plerumque tollitur fortiore Ligaturâ, quæ nutrimentum impediens, ex atrophâ marasmodum inducat; unde pars superflua sponte marcescit & putrescit, vel sâtem absque nimia sanguinis effusione amputari potest. Hoc fieri solet per Chirurgas mulieres, quæ suis amicibus in hac parte subvenire norunt. Sunt qui dicant hanc in puellis Amputationem licitam esse tantum in Mohammedanorum Sectâ Hanificâ, non in tribus reliquis Sectis majoribus. Christianæ autem in Syriâ & Egypto non amputant. Plura heic addere superfedo, ne dum Philosophis gratificari studeo, caustiores & delicatiores aliorum aures offendam.

Tituli *آقا* *Tatar-eban* *Crimensis*, seu minoris *Tataricæ* Regis, cuius familie

Nomen est *Gherâi*.

جناب امارت ماب امانت دولتي انتساب سعادت اکتساب
ذو القدر الائم والفخر الاشمن ذاهب مذاهب عزواقبال سالک مسالک
المجد والجلال المختص بمزيد عنايت الملک المنان غاري کرابي
خان قرضه وبنوعاي وچرکسن واق کرممان وطات ونامان وسامر عظيم
اورک وکرکي خان و سلطاني ادام الله تعالي معاليه
Tu ad quem rever-
titur Imperandi potestas, Præfectura portio, Prosperitatis genus, Beatitudinis lucrum, completa
pollens Potentia & spectabili Gloria; Tu qui ambulas in via Fortitudinis & Prosperi e-
ventus, Tu qui insertus es in seriem Gloriae & Majestatis, electus cum magna Gratia Regis propitiis,
[i. e. Dei,] Bellicosus Gherâi-Chân, tûs Crim, & Nogâi, & Circâs, & Albi-Kirmân [sal.
Albi-Castri] & Tat, & Tamân, & aliorum magnorum Ordinum seu exercituum Rax & Domi-
ne; Deus altissimus celsitudinem tuam perpetuet.

Titulus

خليفة روي زمين وسلطان سلاطين في ارضين مالک الرقاب اقام
 ملك المسلمين والكافرين شاه شاهان دوران پادشاه خواقين
 عظيم الشأن سلطان صاحب قران قيصر جليل نصرت نشان پناه خلق
 جهان ظل الله في الارض راحت فشان سلطان روم اعلي واطولي
 ودرستان وعجمستان وتركمستان وقاتارستان ودمن وسنكستان
 وقبط وسريان وفرمان وكرنستان جركس ايار وكرورستان
 صاحب بحر سفيد وسياه ومان حاكم انكروس وافلاك وبغدان
 وجزائر افرقيية وبربرستان وسامر هزار وهزار ايات وولايات
 وارثي سلطان محمد خان بن سلطان ابراهيم خان بن سلطان
 Vicarius (Dei) احمد خان ادار الله براهمينهم وقفل باحسنان مواردهم
 in superficie terra, Dominus Dominorum orbis terrarum, Possessor collorum hominem, Rex fidelium
 et infidelium, Rex Regum Mundi, Imperator Orientis et Occidentis, Imperator Chakanorum,
 magna autoritatis, Princeps et Dominus felicissime constellationis, Caesar Majestuosus, Viro-
 ric signaculum, Refugium populi totius Mundi, Umbra Dei in terra quietem spargens, Rex
 Graeciae et Asiae minoris [sc. Anatoliz,] et Arabiae et Persiae et Turciae et Tartariae, et
 Arabiae feliciae et petrae, Egypti et Syriae et Cara-Ananiae et Curdistan, Circassiae et
 Abazitarum et Georgianorum, Dominus maris albi et nigri et Oceani. [sc. maris rūs Om-
 man,], Princeps Ungariae Valachiae et Moldaviae, Africae, Algeri et Barbariae, nec non alia-
 rum mille et mille Regionum ac Provinciarum haeres, Sultan Mohammed Chan filius Sultan Ibra-
 him Chan filii Sultan Ahmed Chan: Deus illuminet eorum axiomata, et praeponderet beneficiis
 trutinis eorum, [vel illuminet Probationes seu Argumenta eorum, et praeponderare faciat bonis
 actionibus trutinis eorum,] nempe in Die Judicii, quando omnium hominum Argumen-
 ta pro se & Actiones ad trutinam vocantur.

Tituli Veziri Supremi.

دستور اکرم مشير افخم نظام العالم مدبر امور الجهور بالفکر الثابت
 متمم مهام الانام بالرأي الصائب مههد بنیان الدولة والاقبال
 مشيد اركان السعانة والاجلال مرتب مراتب الخلافة الكبرى مکمل
 ناموس السلطنة العظمى شیر پيشه وعا وهزير کوهسار همجا
 المحفوف بصنوف عواطف لطايف الملک الاعلى تصوح باشا ادام
 الله تعالى اجلاله وضاعف حشمته واقباله وفسر باخبر اماله

Senator venerandissime, Consiliarie magnificentissime, Ordinator Mundi, Reipublicae modera-
 tor cogitatione sublimi [seu firma,] negotia humana peragens consilio scopum pertingente,
 Concinnator fundamenti [seu structurae] prosperitatis et felicitatis [Othomanicae,] exal-
 tator stabilitudinis beatitudinis et Majestatis [eiusdem,] Dispositor Dignitatum Vicaria-
 rius Maximi, executor Legis Imperii magni, Leo querceti in Bello, Leo montanus in consilio,
 coopertus variis gratiis et beneficiis Regis supremi, Nasuh Basba: Deus aeternam faciat tuam
 Eminentiam, et duplicet tuam gravitatem et prosperitatem, et secundet cum bono spes tuas.

C A S T I G A T I O

In *Angelum à S^o Joseph*, aliàs dictum *de la Brosse*, Carmelitam discalceatum, sui Ordinis in Ispahân Perfidis olim Præfectum.

ANno 1681 Parisiis prodit Latine Liber dictus *Pharmacopœa Persica*, cujus Tradactorem se libenter præferre voluit supradictus Angelus, cum is revera sit tantum Editor. Eam autem ex Persico olim verterat P. Marthæus, ut (si opus esset) pluribus probare possem. Id quod fide Angelus in eo præstitit, erat aliubi Medicamentis Pseudopigraphæ adscribere Latina. Cumque alieno Operi Nomen suum præferre meruerit, id quidem discrete non fecit, sed insinuavit tantum Opus esse suum, & Lectori supponendum reliquit, hunc Librum in Epistola dedicatoria vocando *Comatus suus*; hoc modo suum in Medicina Tutorem P. Marthæum debita laude fraudans, ejus nomen reticendo & celando. Circa annum 1685, in manus meas incidit dictus Liber, in cujus Præfatione postquam Editor satis appositè de dicta Pharmacopœa & de re Medica differuisset, mox extra orbitam vagatus, sub prætextu excusandi errores suos, aggregavit *Dissertationem* ut ipse vocat, circa novos & errores in Evangelicorum Versione Persica in Bibliis Polyglottis facta per Simonem Persam Tabrizensem, & in eorundem Interpretum Latinarum D. Samuelis Clericum, (me enim non tetigit,) singitque Editores vel ex hoc, foris capitis impunitas legens stabili sibi pollicens, tum quod recenda hac peregrina lingua involucri consequatur, tum quod diuturno hæc sensu Orbis Christiani silentio maneat conspicua. Addens, quod hæc probè naveris quis in hac parte magis nocens & reus, An se, antiquum Interpretem Persicum Simon filium Josephi, An Versionis Persicæ Latini Interpretem Samuel Clericum, An Compilator ipse Walonum, An Author Annotationum Themas Gravium horum trium Advocatam sua Vor. Sic ille. Sed spes seculi istum æmulum, qui hoc modo solum pro se adornat triumphum, hinc sibi impunitatem pollicitur, quod se putaret omnes dictorum Bibliorum Editores jacti tunc defunctos esse, & quod nemo apud nos suspenderet Linguæ Persicæ peritus; adeoque ipsum tuto posse quidvis pro lubitu fingere & falso taxare, & injustas suas Cavillationes codere & proferre, credulique & ignari obtrudere, nemine contradicente. Quod quidem tentavit, partim ut Opus à Reformatis sublatum & cum laude præstitum, invidiose sagillaret; partimque (quod alicui fasius est,) ut Polyglottis Parisiensis (que producentibus Polyglottis Londinensibus depreziata sunt,) vel meliori vel falce, in quo pretio vendi possent. Ego autem jam paratus sum monstrare omnes illius Exceptiones esse meras Cavillationes & Prætextus sine causa ulla, multo minus iusta; eaque que pro incendiis citat, recte se habere, istumque Censorem propriâ suâ virgâ vulpare; quod se, dum aliorum novos & errores perstringere satagit, suæ ipsius inficitur Specimen dedisse, & vel crassam ignorantiam vel affectatam malitiam prodidisse, compertus sit. Supradictum itaque Persam gratis statuit hæc dubiis fuisse idiomam & incensum, qui rudiorum tantum parva dialectum addidit. Dignus quidem Censor! qui postquam ipse 5 aut plures annos in Perside usque consiliis vixisset, doctiorem Persæ dialectum non didicit, nec quidem communiorum vocum scripturam satis novit; uti plenius constat ex ejus *Gazophylacio Persico*, ubi tam ampla errorum messis, ut omnes corrigere aliud ei suppar volumen conhoeret: sibi enim quævis femina vix pejus in orthographia erraverit quam ille. Quod certissimo est indicio istum hominem inter ignarum vulgus garrire tantum didicisse, voces auditu accipiendo; Libros autem non satis evoluisse, nec accuratum in ea lingua studium posuisse. Sed illud Opus hac tempore non tango, alio forte tempore tasterum. Impræsentiarum itaque ejus Pharmacopœæ me contineo; cujus tamen singulos errores & lapsus taxare, & injustas Cavillationes excutere & examinare, nec libet nec vocat: id enim nimis prolixum foret, & inter angustos hosce quos mibimet prescripti limites continere impossibile. Prætermittam itaque eum Bagdad confudisse cum *Babylona*, quæ duobus aut tribus à seinvicem diestis distat; cum hac ad *Euphratem*, illa autem ad *Tigrim* sita sit. Taceo etiam quod *Zio* et *Abedis* exponat *Ornamentum scelerum*, perperam ex sono captans *آبدین* pro *عابدین*, quod debuerat vertere *Ornamentum Religiosum*, quod ejusdem soni nomen notissimum & usitatissimum; id quod facile percepisset, si in orthographia fuisset verlatior. Connoice etiam dum ponit *Genam* significare *Divitem*; & *Lycum Cassium* alieidem quod *Post-Debandi*; cum in Libro *Zeino* 'l *Attâr* illud ut hujus succedaneum constituitur, his verbis *پوش در زندی ویدل ان حضض*. Hæc inquam, cum multis alijs omittendo, pauca ex eis que ad rem nostram magis directe faciunt, cum ea quæ par est severitate, perstringam: non tamen tanto livore quod ille supradictus Viros Doctissimos indigne passim traxit, memorando *Walonum* & *Compilator* in rem malam conspirantes, &c. Proh malam retributionem in eos quorum opera prodit terrior & emaculator Bibliorum Editio quam Parisiensis, & pluribus linguis cumulator, ex melioribus & vetustioribus Codicibus MSS, unde Editionis Parisiensis defectus & lacunæ plurimæ correctæ & implevæ sunt;

& non tantum integri Verus integraque Capita, sed & (qui in MSS Paribensibus desiderabatur,) integri Libri Biblici suppleti sunt.

Cum itaque viderem supradictos Viros Doctos in istius hominis Praefatione tam male tractatos; & loco laudis quam commenerant, injuste taxatos; perquisivi ubi nam terrarum reperendus esset iste Carmelita, quem tandem inveniisse esse Amstelodam, & D. Wetstenii ibidem Bibliopolium quotidie frequentare. Cum igitur D. Wetstenius nobiscum esset in Oxonio, per illum misi Epistolam ad D. de la Brosse, ubi illam leniter & amice monui de durioris ejus censura eaque injuria; & auctoritatibus probavi vocem quas ille taxabat, usum esse legitimum, & earundem Interpretationem Latinam esse veram, ipsiusque malas insinuationes esse frustraneas: petendo simul ut Responsum ad me mittere vellet, & obtestando quod non contentionis, sed veritatis amore hoc feceram, &c. Ex postquam penitens gratum annam frustra expectassem, rursus ad nos rediit D. Wetstenius renuntians se Literas meas tradidisse, & Dominum de la Brosse ideo Bibliopolium ejus deseruisse, ne forte (ut conjicere fas erat) illum pro Responso urgeret. Posthac vero, cum Papismus in Anglia triumphare incepisset, dictus یا درخت

Nudipes Carmelita (ut Persae vocant) liberavit fossam & ad nos venit, & mense Januario 1687 ad nos in Bibliotheca publica se contulit: primo quidem fraudulenter & incognitus (duce D. Fairfaxio Jesuita, ut peregrinus per discursum exploraturus qualis essem, & quid haberem dicendum. Cumque miscueramus sermones de quibusdam rebus Criticis, ego conquerebar me de illis ipsis rebus de quibus tunc colloquebamur, ad D. de la Brosse scripsisse & (ut putabam) et satisfecisse, quis aulicum hactenus Responsum ad me miserat. Tum dictus Fairfaxio dicebat illum sibi notum esse, & se monitum cum ut Responsum ad me mitteret. (Haecque dum iste Carmelita praesens astant, dubius an se mihi revelaret.) Cum itaque significassem me avere Responsum, sequente die qui erat Saturni, absente Fairfaxio (doli enim conficius noluit rursus cum altero comparere,) ad Bibliothecam rediit Carmelita, aliis aliquot stipatus, dicens se jam tum venisse ut mihi notum faceret nomen suum: quod cum nominasset, statim inter nos orta est acris Disputatio lingua Latina. Cum autem videret se nihil prodesse posse argumentis suis, miseram & puerile quaerens refugium, exorsus est loqui Persice, meque illa lingua aggressus est. Ego autem (praeter ejus expectationem) prompte & alacriter in eadem lingua respondebam. Unde homo mirandus stetit, & professus est se multum mirari. Tum rursus Latine altercati sumus, ut astantes audire possent & inter nos judicare: & mox rursus Persice; unde rursus miratus est. Deinde agnovit se jam tum per me accepisse Epistolam. Mihi autem quaerenti car non misisset Responsum, regressus se jam venisse ut Responsum mihi daret. Tum (cum esset clamor, eadem repetens, & nil novi asserens,) urgebat me ut Epistolam & iterum ut scripto daret responsum: sed noluit, & toties recusavit. Cum vero jam instaret hora undecima qua claudenda esset Bibliotheca suavi post prandium ad me vellet redire, ut Allegationes meas probare, si evincere possem: alias unius Affirmationes & alterius Negationes non multum valere, nisi quatenus ex Codicum Auctoritate penderent. Ille autem post omnia plane recusavit ad me venire, & diserte dixit se redire nolle. Nec ex illo tempore illum vidi, quamvis tres saltem dies postea in Oxonio maneret.

Inter ea de quibus prima vice (illo tunc incognito) collocuti sumus, dictum Authorem Persicum accusabat, quod in Evangeliorum Versione Persica Beatissimi Salvatoris Nomen non scripserat عیسوی

Jesum, sed عیسی Isha, (seu ut iste Carmelita pronuntiabat, Aisha,) quod ille dicebat esse malitiose factum, utpote quod sonaret *Esavum* potius quam *Jesum*. Proh crassissimam ignorantiam! Si iste homo non fuisset valde ignarus, vel sui oblitus esset, potuisset consulere Xaverium Indorum Apostolum in Historia Christi quam pro Xaverio Persice vertit ipsius Persicus Magister Abdellennarin, ubi promissive usurpantur nomina عیسوی Isha & عیسی Isha. Et sic noster Simon in initio habet عیسوی

Jesum, & postea عیسی Isha. Et cur hoc culpabile sit in isto, non autem in altero, equidem non video. Potuisset etiam consulere Persicam Psalmorum Versionem in Ispahan Persiae olim factam per Pra-

decessorem suum پادری جوان میر جماعت کرملیان Padre Joannem conventus

Carmelitarum ibi Praefatum; cujus quidem Versionis possideremus Originale Exemplar Authoris Sigillo & adscripta manu munitum. Ibi inquam in Limbo Msti Sigilli quod initio Libri praefigitur, hoc ipsum Nomen scriptum est عیسی Isha, uti in Bibliotheca publica Oxoniensi videre est inter Codices ex Mu-

saeo supradicti D. Gravii emptos. Si itaque Carmelita in Persia sic scribens inculpate, an solus noster Simon Tabernensis Persa culpandus est, dum illi sunt immunes? Quinimo in dicta Psalmorum Versionis Praefatione, (quod miror,) Christi *Jesu* nomen aliquoties scribitur عیسوی Isha, quod est vel

Esayia vel Jesuita utrum vis: Papa enim ibi vocatur

جاشمين عيسوي مسيح Locum-tenens

Jesuita Christi, quod dictu profanum & horrendum. Perpendat Carmelita quid hoc sit, & excolet si potest: Sed ad rem: cum in Xaverii Hist. Christi Persice, & in Carmelitæ Prædecessoris Sigillo, & ab omnibus illis in Perside hoc Nomen scribitur عيسى, mirum est si D. de la Brosse hac profus igno-avit.

Si non igno-avit, tum vel suis multum oblitus est, vel ex mera invidia detredandi animo cavillare voluit in re de qua paucissimi essent competentes Judices, ut ita ille in iniqua sua Censura tuto agere posset. Nam procul dubio novit omnia ista esse gratis dicta. Sed nugator iste (ut videretur aliquid scire,) pugnat cum umbris, ex suo cerebro cuedens Chimæras & creans monstra & errorum portenta; sicut homo qui fingit sibi hostes de quibus vidit triumphet, potius quam triumphare nolit. Alias enim optime novit quod dicto modo illud nomen scripsisse, ratum sit & receptus mos id scribendi per Orientem tam apud Christianos quam apud Mohammedanos. Cumque dictus Persa Christianus speraret quod sus Evangeliorum Versio aliquos Mohammedanos (inter quos vixit) convincere & convertere posset, an ergo uteretur Nomine عيسى Jesuæ illis ignoto, vel potius عيسى Isa omnibus bene noto? Proculdubio tu ipse sæpius collocutus es cum Mohammedanis de Jesu Christo, & in illius Nomen credendum illis commendaveris: alias ad quid fuit Missio tua? Et tu loquens cum illis vel Evangelium prædicans, nonne usus es Nomine عيسى Isa illis notissimo? Alias per Nomina ab illis non satis intellecta, non

extiteris apud eos potens Orator. Et jam شرمایی Nonne pudet se (ut tuo ad me verbo utar,) præcogitare hujus malitiæ quam sine omni causa in Evangelicæ Versionis Authorem profundisti? In Alcorano Arabico & apud ejusdem Interpretis Persico semper ita scribitur; non ex aliqua invidia, sed quod sit ubique receptissimum illud scribendi mos. Et, quod illi non euderunt hoc, apertum est, cum non sit origine Arabicum, sed ipsi pro peregrino & exotico id habent: si autem malo animo id Christo affixissent, tum illud malum in significatione latuisset. Quod non sit: nam in Effen & Turgumian Arabe plane dicitur esse nomen exoticum, vel Hebraicum vel Syriacum. Si verò in lingua Arabica aliquid significet

عيسى Isa, est Novacula Cor, qua sc. excutitur Novacula; quæ quidem significatio nil mali in se continet. Præterea non potest esse ex invidia cūsum & confectum, cum Mohammedani Nomen ejus hoc modo scribentes, bona semper de eo loquantur; nec ullus unquam Mohammedanus probrosum aliquid contra Christum protulit: sed de contra, tam in sermone quam in Libris suis mentionem ejus faciunt cum summo honore; illumque raro nominant, nisi facta comprecatione مع super eum sit pax. Imo nosse Angelus (quod contra suam sententiam facit,) in sua Præfatione agnoscit Mohammedanos Cœnobitas in Perside clam fateri id esse inter eos Arcanum, quod Christum juxta testimonium Alcorani natum sit ex Virgine, & solus prophetarum nec mortuus nec mortuus, & in celum quartum evellet. Si dicti Mohammedani Christum unquam vel in verbis vel in Scriptis calumniati fuissent, aut in minimis vituperassent, tum nostri Carmelitæ suspicio aliquam probabilitatis speciem habuisset. Sed hujus contrarium verum esse compertum est. Nam quamvis nolint aperte agnoscere eum esse Filium Dei, semper tamen reverentem ejus mentionem faciunt. Et certe si Christum in aliqua re vituperare voluissent & ab ejus existimatione aliquid derogare, id non fecissent in solo Nomine, dum in cæteris omnibus eum laudarent & honore afficerent. Ut vero planius constet quam bene de eo sentiant, in ipso Alcorano sub illo Nomine quod

كلمة الله روح الله ادینا عيسى بن مریم البينات, ipse عيسى Isa difertis verbis appellatur Verbum Dei & Spiritus Dei. Et in Surata secunda legitur, وادناه بروح القدس عطا داریم عيسى كه عيسى بن مریم بود نشادها روشن و معجزات هویدا چون اخبار از غیب و احیاء موت و دیر و مزیل کردن ادیدیم او را و قوت دادیم بجان پاکیزه

Donavimus igitur, Isa qui filius Mariae fuit, Signis claris & Miraculis evidentiis, sicut est occurrentum revalatio & mortuorum revivificatio: & fortificavimus eum eique potentiam dedimus per Spiritum Sanctum. Cumque jam plane constet quod ipse Mohammed ejusque Assicla Arabes & Persæ Christum Jesum tam bene excipiant, miror qua fronte iste Carmelita potuerit tam falso insinuare Christianum Persam malo ut indecoro nomine appellasse suum Salvatorem, quem certe alio quovis respectu honorat, & debito modo reveretur & veneratur. De futuro autem fortassis desinet nugari & falsas suas causationes pretendere; cum jam videat in Universitate Oxoniensi superesse aliquem qui nugæ ejus quamvis lingua Persicæ involucre

involucro confectis, coram omnibus exponere & retetere potest; & ea quæ in nos vibrat jacula quamvis Perlica, in eam felicitet referantur, & ignita ejus mistilia retorquere, novit. Hac discursus tantum inter nos tractata sunt. Quid autem in impressa sua Praefatione contra Tabrizensem Persam, & Reverendissimum Waltonum, & Doctissimos Viros Gravium & Clericum cum innu rationum specie oblatrat, jam statim ex parte videbitur & examinabitur.

In Praefatione pag. 38, quædam suam orditur, primo taxando Simonem filium Joseph, quod Spiritus Sanctum vocet Perfice جان پاکي Gân pâk, quod ait hunc sensum efficere, In nomine Patris & Filii & Animæ puræ. Et quod dictus Simon proculdubio vere Schismaticus & Hæreticus fuerit circa Spiritus Sancti Divinitatem, quod Creatori adhibuerit جان Gj-un, quod Animam sensivam & creatam designat. Tum proxime conqueritur quod محموديت Bapismus semel exponatur per شىستكار Leværum. Quod autem Regenerationis Leværum ponatur pro Bapismo, non indiget defensione. Deinde objicit quod Naturam Divinam exprimat per nomen propriæ massæ farinae significans, nomen inquit quod Gallice aut bene pâte significaret, vel alias fermentum: & quod pro Sicut Pater habet vitam in semetipso, hunc exhiberet sensum, Sicut Pater habet vitam in personâ fermenti sui. Et postea, quod Testis vox quam pro Christiano adhibet, non significet Christianum, sed Ignicolum; adeoque pro eo quod sonare deberet, Bapizanda aqua Christianus facit; & Quicumque ex aqua Christianus fiet, saluus erit, Simonem Tabrizensem possidisse vocem quæ potius sonaret, Aquâ adhibita Idololatriæ seu Ignicoli facit; & Quicumque ex aquâ fiet Gehennitis aut Adulator Ignis, saluus erit. Et, quod propter hæc & similia, omnes in Persia Patres Missionarii hanc Versiõnem spernant & deridiculo habeant. Quid autem hoc ad rem? Proculdubio isti Missionarii omnes alias Versiões à Reformatis editas spectarent, si eas linguas callissent: illorum itaque ignorantia debetur, quod non fecerint. Stulti autem ex multo risu cognoscuntur: & quis curat risum miserum Fratellorum, qui plerumque sunt indocti & eruditione destituti; nec quidem (quod maxime pudeat eos) in lingua Persica satis versati, ut ex eorum inepta censura patet. Nam si Sacerdotes Romani in Europa sunt valde indocti, quid expectandum est ab illis in Oriente? Quæque enim in Europa non perfecterant, in Oriente ubi eruditio rarior & philosophia non cultior, minime perfectiuntur. Ibi enim Missionarii non quidem doctrinæ acquisitioni allaborant; sed potius, eos quos Mohammed summo labore & industria ab Idololatria abduxerat, ad eandem (hoc est, ad Pontificiam Religionem) reducere occupantur. Illorum ergo testimonium, cum ex ignorantia & erga Reformatos invidia processerit, haud multum moris: nam si nostri Carmelita objectiones sunt frivolas, haud majoris momenti sunt ex sociorum ejus ejusdem farinae qui cum illo sentiunt. Postquam verò supradictis objectionibus in Simonem Persam jam recensitis ab hinc annis mortuum (tandem cum umbris pugnaturus) involverat, deinde aggreditur D. Clericum taxare, Quod quodammodo ignoraverit illa Versiões Persica indignitatem, Synderesis pressum simul; & quod pateat ejus Conscientia angere, errorum notam quam præcavere nititur, rejiciendo in Thomam Gravium: & quod non preli necessitas, sed ardens lacrimarum urgentibus inter tot Libros Sacros tam mendoisam Versiõnem inserere, &c. Ille homo amat aggredi mortuos qui pro se responderi non possunt: vivis autem parcit, misericordiâ non erga illos sed erga seipsum moros. Et nullus dubio quin Synteresis simul etiam presserit cum hæc scriberet, dum conscientia sibi fuerit omnes ejus objectiones esse frivolas. Omnia enim ista quæ tam opere & tanto clamore inculcat, sunt gratis dicta, mere nugæ, & inanes bullæ levissimo quovis statu casu evaniscunt. Namque iste Scelous, suam tam in lingua Persica ignorantiam, quam erga Reformatos malitiam prodit, asserendo quod جان Gj-un seu Gân significet tantum Animam sensivam, & quod Mens pura (ut D. Clericus vertit,) potius exprimendum sit per خرن aut روان: quod falsissimum. Nam lingua Persica non habet in se aliam vocem magis propriam quam جان پاکي Gân pâk seu Pâkiz, qua Spiritus Sanctus exprimitur. Ideoque quovisque روح القدس Spiritus Sanctus in Alcorani textu occurrit, toties ejus Interpretes Persæ adhibent جان پاکي Gân pâkiz, cum in sua lingua alium exprimendi modum meliorem non habeant. Idem quoque fecerunt Missionarii in Perside Patres Jesuitæ qui Evangelia Persice vertunt, scribentes quod Christus conceptus est à جان پاکي Gân pâk, & in Desertum ductus à جان پاکي Gân pâk, ut à Diabolo tentaretur, &c. Adde ut, si Simon Persa culpandus sit, æque etiam culpandi sunt dicti Jesuitæ. Videat ergo Carmelita. Cumque ei oblatet Perficorum Alcorani Interpretum auctoritas, non potuit evadere nisi præbendo quod isti Mohammedani sint Hæretici & male sentientes de Spiritu Sancto: quod certe minus probabile, cum Spiritus Sanctus toties illis recommedetur in suo Alcorano, & ut Dei Synonymum ibi ponatur. Nam sive Dei ipse sive Spiritus Sanctus ibi nominetur, perinde habetur. Est ergo illius Assertio falsissima & gratis dicta, cum illi omnes de Spiritu Sancto

Sancto aequè ac de Deo rectissime sentiant, uti tam ex Alcorano quam ex omnibus aliis eorum Libris constat, ubi nihil derogatorium de Spiritu Sancto unquam dictum est vel ab illis auditum. Quoad alias voces quas usurpandas præscribere veller Carmelita, **روح** Chod est tantum Sapientia seu Scientia hominidum in genere; & **روان** Ruva est Anima sensitiva; ideoque secundum ipsius Carmelitæ sententiam, non potest esse vox digna quæ applicetur Spiritui Sancto, cum apud optimæ authoritatis Authorem Sheich Saadi in Libro Gulistan Persico commemoretur **روحان کوسفند** Anima viis. Ideoque cum à nemine hæc in lingua Persica possit reperiri vox aptior quam **جان پاک** Gjan pak quæ Spiritui Sancto exprimitur, Carmelitæ incumbit vel aptiorem vocem reperire, vel in posterum tacere.

Sed fortassis nulla sit in quavis lingua vox quæ istius Carmelitæ exceptioni non pateat: cum vocum usus & significatio, sit ex consensu hominum pro arbitrio imponentium, qui omnium vocum usum solumque rebus sensibilibus primo applicarunt, cum hoc fuerit curam oculis & auribus prius, dum adhuc rerum Metaphysicarum profusè ignari essent; donec postea cultiores evidentes, easdem voces à sensu proprio & primario ad sensum figuratum & metaphoricum transulerunt, à naturali ad artificialem usum trahendo, quod secundarium. Qui hoc non credit, consulat Linguam Hebræ. quæ omnium prima, quæ etiam (si quæ sit) à Deo ipso infusa. Et in hac lingua omnes Metaphysicæ voces à proprio & primario sensu translatis compertiet. Ex. gr. **אֵל** El Fortis, est Deus etiam, q.d. Fortissimus; & **אלהים** Elah ab **א** **ל** Alah, i. e. Colais, est quoque Deus qui præ omnibus colitur. Et sic erit res si expendimus voces **יהיה** Jihje, et **יהיה** Ebye, et **מלאך** Malach, et **עבד** Eads, et **אγγελος**, et ejusmodi alias. Et in **רוח הקודש** Ruach hakodasch, id est, Spiritus Sanctus; Ruach est Ventus, & hominis auri bruti Spiritus seu Anima, cum memoretur Spiritus bestiarum qui deorsum tendit. Et tandem (cum non

detur alia vox aptior,) pro Spiritu Dei usurpatur. Et idem dicendum est de Arabico **روح القدس**.

Renho Kudi, & de Græco **πνεῦμα ἁγίου**, & de Latino Spiritus Sanctus. Hæc inquam omnia sub eodem præterito Cavillare poterit Carmelita, cum **πνεῦμα** sit à **πνέω** spiro; & Spiritus à Spirando sit Ventus, & Spiritus sit Anima quæ inspiratur, & angelus vel bonus vel malus. Immo Spiritus Sanctus ab Evangelistâ Matthæo Cap. IV, vocatur tantum **Πνεῦμα**, absque ulla restrictione aut distinctione quinam sit Spiritus; adeoque secundum nostrum Carmelitam de Vento intelligi possit, quasi Christus à Vento asportatus fuerit in Desertum ut à Diabolo tentaretur: quod absit. Et sane de hujusmodi vocum usu, id quod de factis verum esse comperimus, factum erat omnino necessarium, ut melius sciamus quid dicimus, vocibus capiti nostro conformatis. Cujus rei necessitas satis apparet ex S. Bibliis, tam ex vocibus simplicibus quam ex complexis seu confectis ex quibus loquendi formula oriuntur: cum in Sacris Scriptis multa per hujusmodi voces translatis & figuratis dicantur **πνεῦμα ἁγίου**, ut aptetur intellectui humano qui non concipit invisibilia nisi per res visibiles exprimentur. Ita ut quamvis indiguum videatur Deo attribueri formam externam, ut faciem, & manus, & pedes; & quoque gaudium, & poenitentiam, aliasque animi passionem quæ impotentiam & imperfectionem notant; tamen videmus hoc heri & factum necessarium: alias nec Nomen dandum esset Deo ejusque Spiritui, nec de eis aliquid dicendum. Vocum enim Cufores & significationum imperitiores primi, eas primario (ut dictum) aptarunt rebus naturalibus, deinde postea & secundario ad res supernaturales transulerunt. Igitur si Persicum **جان** Gjan quod primario est Anima sensitiva, postea transferatur ad Mentem Divinam seu Spiritum Dei, non aliter fit quam in Lingua Hebræica & Arabica & Græca & Latina & omnibus linguis fieri solet & factu necesse est. Nam si talis non admittantur, (ut dictum) impossibile esset de Deo ac de Spiritu Sancto aliquid decore & digne exprimere colve nominare: adeoque de eis prorsus silendum esset. Ex his constat manum istum Cavillatorem tot verbis quibus paginas suas onerat eisque tument plane nihil dixisse, sed cum potius spiritui militiæ & ignorantie tumuisse, & ærem tantum verberasse cum nobis pugnando, & atramina in Ventum vibrando & torquendo; vel alias tentasse ut luctaretur cum Spiritu, quem tamen sensibilibus tangere non potuit.

Idem quoque dicendum est de altera Carmelitæ Cavillatione de usu vocis **سرسشت** Serissten quod primario est deffere massam farinæ & deplendo temperare & indere ei fermentum. Deinde figuratè **سرسشت** Serisst est i. q. Arabicum **روح** temperamentum & indoles hominis, et i. q. **طبيع** Nature, à **طبع** impressit, q. d. quod ei impressum, vel quod ei indepsitur seu commiscetur et contemperatur. Cum itaque Persicum **سرسشت** sit i. q. Arabicum **طبيع**, si Carmelita admittit hæc usurpari

usurpari posse de *Natura Divina*, non debet negare alterum, nec conqueri si apud Simonem Perfam
 مبرشت translatè sumptum *Natura Divina* applicetur. Ita ut quoad id quod de Deo dicitur, *Quid habes*

quid in hoc compulsum est, quoniam ubique illa indiginate autem eris de Naturā Divinā distat possit. Ita
autem Carmelita (ut hibi se frequentat) pro dubio non vult admittere vocum aſum figuratum et me-
taphoricum, qui aſibi se frequenter. Quod quidem argumento poſſet in omnes auctores tam ſacros
tam ſeculares adducere, ut poſſent cognoscere eosque damnare. Quod ſi quis objectiones eſſe tirvolus, et
reſponderi argumenta, quom ille ipſe nunquam abſque figuris diſſis. Certe poſſet, nunquam lo-
cuturus. Nam eadem objectiones tam in quovis loquentem quam in Sacra Biblia urgeri poſſunt, ut ſupra
notavimus.

Maxima autem Caramanica querela est, quod Perficus Versionis Author Simon Tabrizensis utatur
تبریزی *Terzā* pro *brissiana*, & quod D. Clericus Latinus ejus Interpretes ita exponat. Ille Censor di-
 cit in duobus Lexicis id exponi *Ignicula*. Sirtta. Sed quid est unius aut alterius Codicis auctoritas con-
 tra omnes alios? Ergo certo scio & pronuntio: non dari aliam vocem puram putam Perficam qua *Cur-*
visianus exprimi potuit. Cur autem aliter ab aliquo Lexicographo exponatur *Ignicula*, hac est causa:
 cum nempe **تبریزی** *Terzā* in quibusdam Lexicis exponatur per solum **کافر** *Kiafr*, quod est in
 genere *Infidelis*, *perfidus*, *ingratus*; *apostata*: ergo alius aliqui *ineptus*. Vocabulista rursus alia voce
 similis significationis exposuerit *Ignicula*, qui etiam dictorum infidelium cumque annumerari potest.
 Quamvis vero *Kiafr* ex vi vocis generalem illam interpretationem admittat, Mohammedani tamen eo
 nomine peccalitariter *Christianum* intelligunt; id quod etiam Carmelita contra seipsum fatetur Praef. p.3.
 Nam apud **کافر** *Kiafr* & **نصرانی** *Nasrāni* sunt termini convertibiles: ideoque dum in
 Libro *Waisaili'l-Ma'āzif* **تبریزی** *Terzā* exponitur **کافر** *Kiafr* seu *Infidelis*, tamen dicti Libri Epito-
 mator legit **نصرانی** *Nasrāni* est *Nasrāni* seu *Christianum*, plane indicando qualis *Infidelis* intel-

lignatur. Liber Nimerallâh Laudianum in Bibliotheca Oxoniensi duas expositiones illas conjungens legitur. Liber نصراني كافر Terfâ est Nafrânî seu Kâfir, scilicet talis infidelis qui Christianus appellatur. Et ut in dictis Libris Persico-Arabice Terfâ exponitur per Nafrânî, sic in aliis Libris Arabico-Persice, Nafrânî vice versa exponitur per Terfâ: sic Liber Mukaddema Adab, نصراني Nafrânî est Terfâ, seu Christianus. Et ibidem قس داناشمند ترسايان Sacrdotus est Dânis τω Terfâ seu Christianorum: & راهب ترسايان Monachus est Religiosus τω Terfâ seu Christianorum: & اسقف قاضي ترسايان Episcopus est Juxta-Ecclesiasticus τω Terfâ seu Christianorum: & فصل عید Terfâ est Festum τω Terfâ seu Christianorum. Quoad cum ex Rosario Persico Versum in quo Genitius male vertit Terfâ esse Simpliciorum cultorem, in eundem Librorum Commentator Arabs inter Codices Seldenianos in dicto Versu voces وترسا کبر aliter rectius exposuit اجوس والنصارى Magjus & Nafrânî, i.e. Ignicola & Christiani. Si autem hæc omnia Mohammedanorum testimonia non sufficiant, addam Alcorani Commentatorem Persicum: ubi enim in Alcorani Sarata ada legitur قالوا لن يدخل الجنة الا من كان هوذا او نصراني Dixerunt, Nemo ingredietur Paradisum nisi qui sit Judæus, aut Christianus, ibi Comm. گفتند جهودان که ببهشت درود الا ترسايان Dixerunt — Judæi, quod ad Paradisum non ibunt nisi Judæi, & dixerunt Nafrânî quod ad Paradisum non ibunt nisi Terfâ seu Christiani. Et mox in eadem Sarata, النصارى النصرانى Dixerunt Judæi quod Christi Christiani non sint de re: & dixerunt Christiani quod Judæi non sint de re. Ad quem locum Commentator Persicus, جهودان ديمستند گروه ترسايان بر چه پيري از دين حق و گفتند

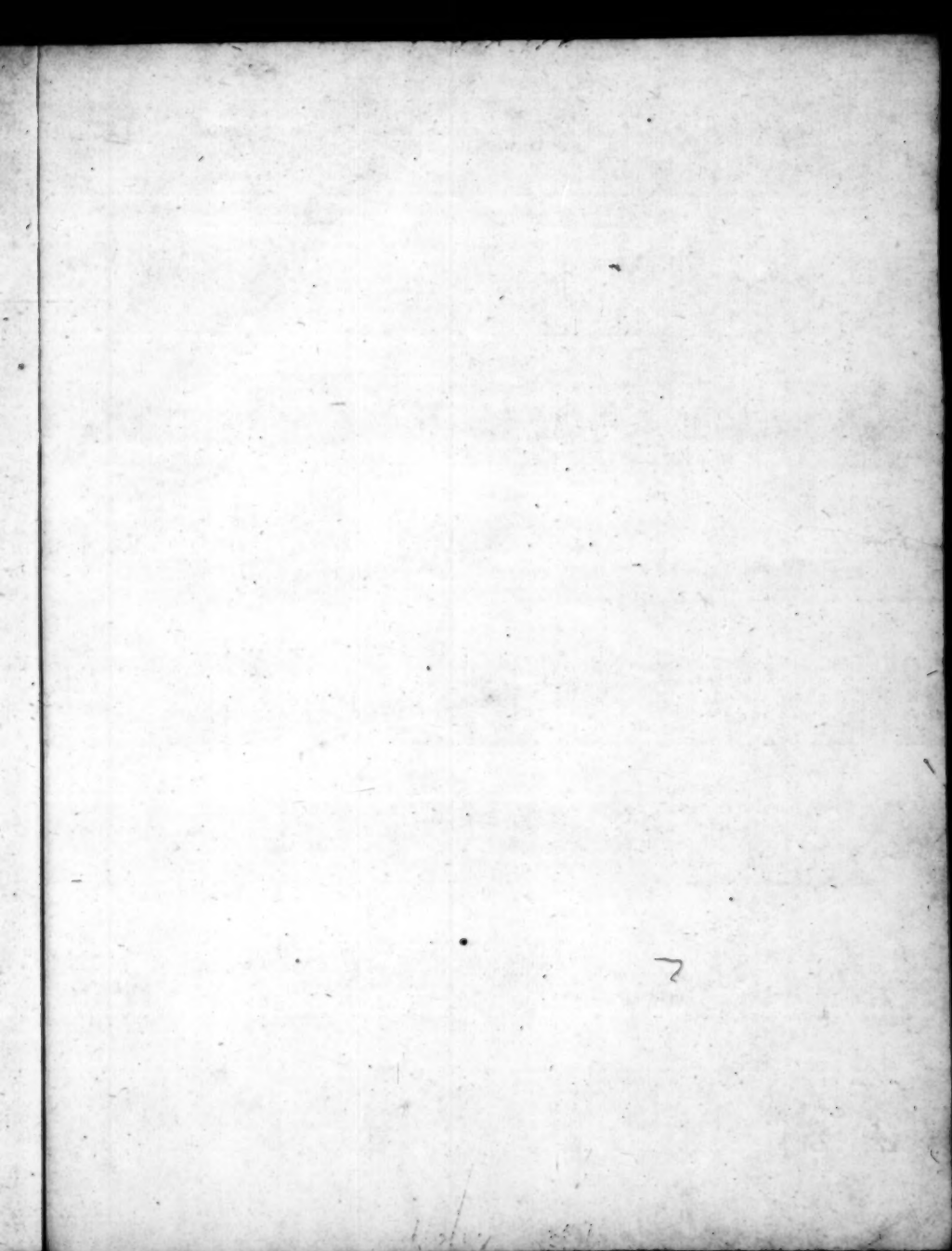
وگفتند ترسیان نیستند جهودان بر چیزی که معتدیه باشد

Dixerunt Iudaei, Non sunt Terſa in aliqua re religionis vera: & dixerunt ei Terſa quod Iudaei non sint in re aliqua tolerabili seu qua transire digna sit. Quod itaque Terſa ubique et ab omnibus pro Christiano usurpetur et accipitur, satis superque constat: quod probandum erat. Hujus autem Nominis prima notio est, quod secundum vim vocis Grammaticalem Perfice eo significetur Timens, sc. Deum; quasi Emphaticè is dicatur Christianus, qui est maxime timens Deum. Et eadem est notio Arabica vocis راهب

Râhib, i.e. Timens, qua significatur Monachus seu Religiosus, utpote qui notetur prae se ferre timorem Dei. Talis sc. est utriusque Grammaticalis significatio primaria. Usus autem voluit ut secundario illud pro Christiano in genere usurpetur, et hoc pro Monacho Christiano in particulari accipiat.

Hoc modo Lector, pugnavi cum nihilo, hoc est cum Carmelita Objectionibus, respondendo ad illa quae responsum non merentur. Sed quia res controversae sunt in lingua nostratibus ignota, nolui ut inultus triumpharet talis Nugivendulus; nempe nec in mortuos qui pro se respondere non possunt, nec in vivos qui linguae Perficae peritiam desituantur. Nam alias vix operae-premium duxissem in tam frivolas Cavillationes animadvertere, si non fuissent in peregrina lingua, adeoque ignorantibus aliquid esse viderentur. Quam facile (Domine Carmelita) inanes tuæ bullae profigantur! Nonne cum hac scribes, conscientiae stimulus te tetigit pupugitque? cum impossibile sit quin tibi conscius fueris iniquam simulationem, tuasque Objectiones nihil in se habere. Et cum probe noveris tua omnia esse nugae, nonne potuisti sine tanto rancore & virulentia ea proferre? Nostri enim nil ponderis inesse praevenum; et te in nulla re praeponderare posse, nisi in insulsis dictariis. Si autem ausus fueris aliquid reponere, nec tibi suffecerit hoc modo vapulasse, pejus adhuc vapulabis: nam stylum contra te exacuum, quem longe adhuc pungentiorum persentisces.

والسلام علي من اتبع الهدى

2